Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 151 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒԼԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 15 ՅՈՒԼԻՍ 22 ՌԱՄԱԶԱՆ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար դատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Գալաթիա, Նորատունկեան խանը, իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكیان خانده { ارەولك }

غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ	Համար	Տարեկան	գահեկան արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	» »	100
»	»	Եռամսեայ	» »	50
»	»	Ամսական	» »	20
»	»	Հատով	» »	1
Գաւառաց	Համար	Տարեկան	» »	240
»	»	Վեցամսեայ	» »	120
»	»	Եռամսեայ	» »	60
Օտար	Երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
»	»	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած լրագրոց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Լորտերու ժողովն յուլիս 8 ին մերժեց Պ. Կլատսթոնի Ընտրական Ծրագիրն 146 ի դէմ 205 ձայնիւ։ Պահպանողական նախարարութեան գլուխները, լորտ Սալիսպըրի և լորտ Քէրնս, ճարտարութիւն ունեցան իրենց ընդդիմութիւնն ածօղելու թափանցիկ պատրուակի մը ներքեւ։ Առարկեցին թէ պատրաստ են քննել կատարեալ ծրագիր մը, մինչ Պ. Կլատսթոնի Ծրագիրն, որ Երեսփոխանական աթոռոց վերաբաշխում մը չի պարունակեր և միայն ընտրողաց թիւը կաւելցնէ, թերի է։ Պ. Կլատսթոն կանխաւ հերքած էր զայս առարկութիւն, ծանուցանելով թէ, ընտրողաց թուոյն յաւելումը դիտմամբ բաժնուած էր աթոռոց վերաբաշխումէն, որպէս զի այս երկու տարբեր խնդիրք առանձին քննուին և որոշուին, և վիճաբանութիւնը դիւրանայ։ Նախարարապետը խոստացած էր առաջիկայ նստաշրջանի մէջ բերել վերաբաշխման ծրագիր մ՚ալ։ Բայց ինչպէս Լորտ Տէրպի ազդարարեց իրաւամբ, Լորտերը պիտի դատուէին իրենց արարքով և ոչ իրենց խօսքերով, և իրենց արարքն եղաւ ի դերեւ հանել Ծրագիր մը, որ կը համապատասխանէր ժողովրդեան մէկ ընդհանուր բաղձանքին, և Երեսփոխանաց ժողովոյ չորս ամսուան աշխատանաց արդիւնքը կը ներկայացնէր։

Ի բաց առեալ արքայական գերդաստանի անդամներն, որք թէեւ իրաւամբ անդամ են Լորտերու ժողովոյն, քաղաքական խնդրոց վրայ քուէ չեն տար, և այս առթիւ ալ քուէ չտուին, Անգլիոյ չափահաս Լորտերուն թիւն է այժմ 506, որք իւրաքանչիւր ազնուական ընտանիքի աւանդութեան համեմատ՝ կը բաժնուին այսպէս. 288 պահպանողական և 218 ազատական։ Բայց անգլիացի Լորտեր կան որք Հայոց Ազգ. ժողովոյ Երեսփոխանաց մէկ մասին չափ անտարբեր են իրենց խորհրդարանական պարտաւորութեանց, այնպէս որ 351 Լորտերու մասնակցութեամբ քուէարկութեան մը կատարումն յոյժ հազուադէպ է։ Պ. Կլատսթոնի Ընտրական Ծրագրոյն հաւանող 156 Լորտերու մէջ կային մի քանի պահպանողականներ ալ, յորմէ կ՚երեւի թէ ազատական ախոյեանաց դասէն ևս բազմաթիւ բացակայութիւնք եղած են։

Հանրային կարծիքն սաստիկ մեծամասնութեամբ աննպաստ կ՚երեւի Լորտերու ժողովոյն։ Թայմս խստիւ կը դատէ Խորհրդարանին այս ժառանգական ճիւղն։ Երկու միլիոն արժանաւոր անգլիացի քաղաքացեաց ընտրողութեան իրաւունք տալ կ՚որոշէ ժողով մը, որ ուղղակի ժողովրդային ընտրութեամբ կազմուած է, և անդին ժառանգական ժողով մը, որ յարաբերութիւն չունի ժողովրդեան հետ, մետասաներորդ ժամուն կուգայ զայրացուցիչ արհամարհանօք փակել այս երկու միլիոն քաղաքացւոց երեսին ի վեր այն դուռ, զոր Երեսփոխանաց ժողովը բացած էր անոնց առջեւ։ Լորտերուն այս անխոհեմ ընթացքը կը զօրացնէ ազատական նախարարութեան դիրքն առաջի ընտրողաց։

Պահպանողական թերթ մը, Սթանտըրտ, կ՚ընդունի թէ Երեսփոխանաց ժողովը չի կրնար շարունակել իւր արդի նստաշրջան յետ մերժման նախարարական գլխաւոր ծրագրոյն։ Նախարարութիւնն ևս այսպէս խորհած է։ Պ. Կլատսթոն իւր նախագահութեան ներքեւ պիտի գումարէր ազատական Երեսփոխաններն, և պիտի ծանուցանէր Նախարարութեան տըւած որոշումը Լորտերու քուէին վրայ։ Այս որոշումն է՝ ոչ-քաղաքական ընթացիկ խնդիրները կարգադրելով փակել ներկայ նստաշրջանն և հոկտեմբերի դէպ ի վերջն աշնանային նստաշրջան մը սկսիլ, յորում Երեսփ. ժողովէն պիտի խնդրուի նորէն քուէարկել Ընտրական Ծրագիրը։ Մինչև այն ժամանակ երկիրը պիտի խօսի, և Լորտերը գաղափար մը պիտի ունենան հանրային կարծեաց վճռին վրայ։ Երկիրը պիտի խօսի՝ հրապարակային գումարումներով (միթինկ), ցոյցերով և մամլոյ ձայնով։

Արդէն Բէլ Մէլ Կէզէթ նախայարձակ կը լինի խաչակրութիւն մը բանալով ընդդէմ Լորտերու ժողովոյն, և կոչում կ՚ընէ անգլիացի ժողովրդեան՝ որպէս զի ազդուապէս յայտնելով իւր կամքը՝ պարտաւորէ Լորտերը զիջում ընելու։ Ժողովուրդը մտիկ պիտի ընէ այս հրաւէր։ Կարգադրուած է յուլիս 21ին ահագին միթինկ մը կազմել Հայտ Բարքի հանրային զբօսավայրի ծառերուն ներքեւ, ուր Մեծին Բրիտանիոյ ամէն կողմերէն եկած հազարաւոր անձինք պիտի յայտնեն իրենց դժգոհութիւն ու զայրոյթ Լորտերու քուէին դէմ։

Լորտերու ժողովն իւր յետադիմական քուէով ինքզինք նշաւակ կ՚ընէ հանրութեան թշնամական զգացման, և խնդրոյ ներքեւ կը թողու իւր առանձնաշնորհումներ, իւր քաղաքական օգտակարութիւն և նոյն իսկ իւր գոյութիւն։ Ազատականաց գլխաւոր թերթը, Տէյլի Նիւզ, անսովոր յանդգնութեամբ կը խօսի այս ծանր խնդրոյ վրայ։ Կ՚ազդարարէ Լորտերուն թէ խորհրդարանական կազմակերպութեան մէջ իրենց վիճակը յար և նման չէ Երեսփոխանական ժողովոյ ընտրեալ անդամոց վիճակին, և թէ ուրիշ առանձնաշնորհմանց մէջ հետ ունին ուրիշ պարտականութիւններ ալ։ Լորտութիւնը, պարտաւորութիւն և միջոց չունենալով ժողովրդային քըւէով պաշտօն ստանալու և մերթ ընդ մերթ իւր ընթացքն հանրային կարծեաց դատողութեան ներկայացնելու, իրաւունք ալ չունի չարաչար գործածել իւր անպատասխանատուութիւնն՝ փորձելով կանգնել պատմութեան ընթացքն։ «Եթէ Լորտը չի գիտեր ինչ ինչ մեծամեծ առիթներու մէջ խոնարհիլ ազգային կամաց առջեւ, հանրային արգելք մը, դըժուարութիւն մը, վնասակար բան մը կը դառնայ, և կրնայ ծանր վտանգի ենթարկել զայն ժողով որում անդամ է։»

ԿԱՐԾԻՔ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄԼՈՅ

Օսմանլը կէս-պաշտօնական ֆրանսերէն և Թուրքերէն թերթն իւր վերջին երկու թուոց խմբագրական յօդուածներն Հայոց վերաբերեալ խնդրոյ նուիրած էր։ Իւր շաբաթ-աւուր յօդուածով կը խօսէր կաթողիկոսական խնդրոյ վրայ, և յետ հաստատելոյ թէ Ներսէս սրբազան կաթողիկոսութիւն չընդունիր որովհետեւ ռուս կառավարութիւնը չի հաճիր փոփոխել Պալաժէնիոյ յօդուածներն որք վնասակար են Հայոց Եկեղեցւոյն, Օսմանլը բաղդատութիւն մը կ՚ընէր այն դրութեանց որոց ներքեւ կ՚ապրին Ռուսիոյ և Թուրքիոյ Հայք, և կը գտնէր թէ, Վեհ. Սուլթանին հայրախնամ հովանաւորութեան և ազատ վարչութեան ներքեւ, Հայք շատ աւելի ինքնօրէն դիրք մ՚ունին, քան ի Ռուսիա, ուր կարեւորագոյն ազատութիւնք զլացուած են իրենց։ Օսմանլը գեղեցիկ խօսքերով յորդոր կը կարդար ռուս կառավարութեան՝ հետեւիլ Վեհ. Սուլթանին կառավարութեան ազատական օրինակին։

Իւր երէկի թուով, Օսմանլը քաջապէս կը պատասխանէր Կէօլնէր Ցայթունկ անուն թերթի Կ. Պոլսոյ թղթակցին յունիս 28 թուով գրած մէկ նամակին Հայոց դէմ պարունակած ամբաստանութեանց։ Շնորհակալ ենք այն ծառայութեան համար զոր օսմանեան կէս-պաշտօնական թերթն այս կերպիւ մատուցած է Տէրութեան հաւատարմագոյն և օգտակարագոյն հպատակաց մէկ մասին։ Կէօլնէրին թղթակիցը մոլեռանդ մը պէտք է լինի։ Նորա կարծեօք, Հայք միշտ վնասաբեր եղած են Օսմ. Տէրութեան, որ ամենեւին օգուտ չպիտի քաղէ անոնցմէ։ Նուպարներ, Տիգրաններ, Խորըմներ կը յիշուին ի հաստատութիւն այս ասութեան։ Կ՚ըսէ թէ Թուրքերն ալ ստուգապէս կը նկատեն այս Հայ պաշտօնատարներ։ Կ՚ամբաստանէ Հայ ցեղն ամբողջովին, թէ մանուածապատ և խարդախ քաղաքականութեան մը կը հետեւի, պղտոր ջրոյ մէջ կ՚որսայ, և գլխաւորապէս իւր անձնական շահը կը մտածէ։ Թղթակիցը կը յարէ մինչեւ իսկ թէ Հայ պաշտօնէից յատուկ դաս մը (Արմէնօքրասի) մը կայ։ Բայց քիչ մը ետքը կը հասկցնէ թէ իւր բուն գանգատն սա է թէ ուրիշ ցեղեր և մանաւանդ Յոյներ դուրս կը ձգուին փոքր ի շատէ կարեւոր պաշտօններէ։ Բայց կը մխիթարուի տեսնելով թէ այն Հայ պաշտօնատարաց իշխանութեան (Արմէնօքրասիի) վախճանը մօտաւոր է։

Օսմանլը կը փորձէ ըսել թէ թղթակցին այս նամակն յոյն պաշտօնատարութեան մը դատը կը ջատագովէ Հայ պաշտօնատարութեան մը դէմ, «եթէ բացարձակապէս անպատեհ չի լինէր Տէրութեան զանազան ցեղերն իրարու դէմ ուղղակի թըշնամութեան մէջ ցուցնել»։

«Տէրութեան կազմակերպումէն ի վեր, մեր Վեհապետք գործածեցին ժողովրդեան զանազան տարրերն իրենց յատուկ ընդունակութեանց համաձայն։ Յոյնք էին քաջ նաւազներ և դիւանագէտներ, և այս ձիրքերով նշանաւոր ծառայութիւններ մատուցին Տէրութեան։ Երկար ժամանակ, կայսերական Դիւանի գրեթէ բոլոր թարգմանք Յոյներ էին, որք կը վարձատրուէին՝ Վալաքիոյ և Մոլտաւիոյ հոսպոտար (իշխան) անուանուելով։ Հայք առաւելապէս կը զբաղէին սեղանաւորութեամբ և արհեստներով։ Կառավարութեան կամ փաշայից սեղանաւորներն էին։ Կը վարէին Արքունի Փողերանոցն և Տէրութեան ուրիշ գործարաններն։ Նաեւ ճարտարապետներ կային անոնց մէջ։ Այս պաշտօնք քաղաքական չէին, և զանոնք վարող Հայեր շատ ծառայութիւններ մատուցին երկրին։ Բայց եթէ յանցանք գործեցին՝ անպատիժ չէին մնար։ Հակառակ ասութեան Կէօլնէրի թղթակցին, որ Հայերը կ՚ամբաստանէ թէ իրենց շահերն առաջ կը տանէին ի վնաս երկրին շահուց, Հայ Սառաֆք միշտ պատրաստ գտնուած են իրենց հարստութիւնը Տէրութեան նուիրելու, և ապացոյցն այս է որ, այնչափ ելմտական գործոց խառնուելէն յետոյ, յոյժ հասարակ ժառանգութիւն մը թողած են իրենց զաւակաց. շատ անգամ ոչինչ թողած են։ Սառաֆներն ուրեմն, անշահախնդրութեան տեսակէտով, շատ վեր էին Ղալաթիոյ այժմեան դրամական հաստատութեանց անոնց պետերէն, որք կայսերական գանձուն պարտքերն աւելցնելու մեծապէս նպաստելէն յետոյ, — մինչդեռ Հայ Սառաֆներու ժամանակ Տէրութիւնը պարտք չունէր, — միջամուխ եղած են նաեւ պետական գործողութեանց, կառավարութեան դրամով երեւակայական արժէք մը տալու համար արժեթղթոց, և կամ զանոնք մեծ քանակութեամբ վաճառելու համար ըստ ինչ ինչ տեղեկութեանց զորս իրենց կուտար [illegible] մը, և այսպէս, Ղալաթիոյ դրամական հաստատութիւնք մեծ շահեր կ՚ընէին ի վնաս Տէրութեան, զոր անխղճաբար կը կողոպտէին։ Ասոնք ճշմարիտ տզրուկներ կամ ջիջիլներ (վամբիր) էին՝ Տէրութեան արիւնը ծծող։ Ոմանք յոյժ մեծ [illegible] ի բաց գնացած են այժմ, և իրենց դափնեաց վրայ կը հանգչին . . . յԵւրոպա։

«Արդար չէ ըսել թէ քաղաքական և դիւանագիտական ասպարէզը փակուած է Յունաց։ Եթէ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ աւելի քիչ Յոյներ կան քան դեսպանական պաշտօններու մէջ, պատճառն այն է որ Յոյնք, իրենց գործնական մտօք, կը նախընտրեն այս վերջիններ, որք մեծագոյն վարձատրութիւն բերող պաշտօններ են։ Ուրեմն, Արմէնօքրասին Կէօլնէրի թղթակցին երեւակայութեան մէջ միայն գոյութիւն ունի։

«Առանց ստանձնելու Նուպարներու և նմանեաց պաշտպանութիւնը (կը յարէ Օսմանլը), կրնանք ըսել թէ Օսմանեան կառավարութիւնը կը վարձատրէ իւր պաշտօնատարաց ծառայութիւններն առանց ցեղի խտրութեան։ Յոյն պաշտօնատարք ոչ միայն Արտաքին գործոց խորհրդական, այլ և Նախարար եղած են, և ապացոյց չկայ թէ յաւիտեան մերժուած են այս պաշտօններէ։ Այժմ ալ հանգստեան մեծամեծ թոշակներ կը ստանան։ . . . Եթէ Հայ պաշտօնատար մը կայ որ առաջ անցած և լաւ ասպարէզ մ՚ունեցած է, օրինակներ կան անդին որք՝ անժխտելի արժանեօք օժտուած լինելով հանդերձ՝ նուազ բախտաւոր եղած են»։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՖՐԱՆՍԱ. Թէեւ Հաւաս բան մը չծանուց մեզ, բայց ըստ նորագոյն լրոց, Պ. Ժիւլ Ֆէրրիի նախարարութիւնն որոշած է պատերազմ հրատարակել Չինաստանի դէմ։ Հրահանգներ հեռագրուած են Քուրպէ և Լէսբէս ծովակալաց և Միյօ զօրավարին։ Ֆրանսական Նաւատորմ պիտի պաշարէ Ֆու Չէու, Չինաստանի մեծ նաւարանին ու զինարանին, զոր երբեմն Ֆրանսացի սպայք շինած էին Բեքինի կառավարութեան հաշւոյն։ Ֆու Չէու կարեւորագոյն քաղաքաց մին է Չինաստանի, 900,000 բնակչօք, և թէեւ պարիսպներով ու բերդերով պաշարեալ, անկարող է նոր զինուց դիմադրելու։ Այս և ուրիշ ծովեզերեայ քաղաքներ պիտի գրաւուին Ֆրանսացւոց կողմէ, մինչեւ որ Բեքինի կառավարութիւնն իւր գործած անխոհեմութիւններն քաւէ 250 միլիոն ֆրանք պատերազմական տուգանք վճարելով։ Տեսնելու արժանի է թէ Բարիզի կառավարութեան հրամաններն ինչպէս պիտի գործադրուին, և Չինաստան, որ այնչափ սէգ ընթացք մը բռնած էր վերջերս, անմիջապէս անձնատուր պիտի լինի՛։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. Նախարարական նոր փոփոխում ի Պուլկարիա։ Պ. Զանքոֆի ազատական Նախարարութիւնն ինկաւ Երեսփ. ժողովոյ մէկ քուէին վրայ, որ թէպէտ ուղղակի Նախարարութեան դէմ չէր, բայց ցոյց կուտար թէ նորակազմ ժողովոյն մէջ, Արմատականք կամ ծայրայեղ Ազատականք, միանալով Պահպա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

110

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Ժ.

ՆԵՆԷԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

— Վերջապէս նա համոզեց ինձ թողել և տարաւ փոստային կայարանը, — շարունակեց Նէնէն։ — Աշնան սաստիկ ցրտերի ժամանակն էր։ Իսկ իմ հնամաշ հագուստը հազիւ ծածկում էր իմ մարմինը։ Ես նոր էի զգում, թէ որքան մրսել էի։ Երբ մտայ սենեակը, իմ ատամները սկսեցին բախել։ Իմ լեզուն դժուարանում էր շարժուել։ Նա իսկոյն փաթաթեց ինձ իր մուշտակի մէջ և նստացրեց մահ-

տը, երբ ինձ պէտք է արձակէին աշխատութեան տնից, ինքը և իր կինը կառքով եկան այնտեղ, որ ինձ առնեն և իրանց տունը տանեն։ Բայց մինչև իրանց գալը, ես անյայտացած էի։ Յետոյ հարցուփորձ անելով, տեղեկացան, թէ ես ո՞ր կողմն էի գնացել։ Բժշկապետը առանց ժամանակ կորցնելու հետամուտ եղաւ և գտաւ ինձ։

— Առաւօտեան, — շարունակեց Նէնէն, — բժշկապետը յայտնեց, թէ ինքը նոյնպէս Սիբիր գնալու դիտաւորութիւն ունի և խոստացաւ, որ ինձ ևս կը վերառնի իր հետ։ Կարծես, ամբողջ աշխարհը ինձ տուեցին, ուրախութիւնից չը գիտէի թէ ինչ անեմ։ Երեխայի նման քարշ ընկայ իմ բարերարի պարանոցից և սկսեցի համբուրել նրա աչքերը, երեսը, ճակատը, բոլորը։ — «Կը տա-

— Բժշկապետը, — առաջ տարաւ Նէնէն, — ինձ շատ խրատներ էր տուել, ինձ շատ խորհուրդներ էր տուել, բայց առաջ ես չէի հաւատում նրան։ Մարդիկ ինձ այնքան շատ խաբել էին, որ ես կորցրել էի իմ հաւատը դէպի ամեն մարդ։ Բայց երբ նա խոստացաւ, որ ինձ կը տանէ Սիբիր, ես բոլորովին հաւատացի։ Այդ էր պատճառը, որ ես իսկոյն հնազանդուեցայ, երբ առաւօտեան առաջարկեց ինձ՝ նստել ճանապարհորդական սայլակի վրա և վերադառնալ տուն։ Չը նայելով, որ ես մինչև այն գիւղը հասել էի երեք օրուայ մէջ, բայց նոյն օրուայ երեկոյեան պահուն մենք հասանք քաղաքը։ Բժշկապետի բնակարանը բաւական ընդարձակ էր. իսկոյն ինձ համար որոշեցին մի առանձին սենեակ։ Նրա մանկահասակ կինը աւելի բարեսիրտ

կրօրդ օրը ես խնդրեցի տիկնոջից, որ ինձ ցոյց տայ մի քանի գործեր, թէ ինչով կարող էի ծառայել նրանց։ Տիկինը ժպտաց և ինձ յանձնեց մի քանի թեթև գործեր։ Ես իմ պարտաւորութիւնները այնքան ճշտութեամբ կատարում էի, որ նրանք, որ առաջ միայն խղճում էին ինձ, սկսեցին այնուհետև սիրել։ Տիկինը չափազանց գութ ունէր ինձ վրա։ Նա մի առանձին եռանդով սկսեց զբաղուել իմ դաստիարակութեամբ. ամեն օր մի քանի ժամ պարապում էր ինձ հետ։ Ես սովորեցի գրել, հաշուել և գրքեր կարդալ։ Ա՜խ, ո՜րքան լաւ բան են այդ գրքերը։ Նրանց մէջ խօսում են խելացի մարդիկ. նրանք այն չեն ասում, ինչ որ մենք սովորաբար լսում ենք, կամ տեսնում ենք կեանքի մէջ. Նրանք պախարակում են այդ

— Իմ առաջուայ բարութեան և այժմեան բարութեան մէջ մեծ զանազանութիւն կայ։ Աղաւնին էլ բարի է, բայց եթէ նրան հարցնելու լինես, թէ ինչո՞ւ համար է բարի, նա քեզ չէ կարող բացատրել պատճառը։ Նա բարի է, ինքն էլ չը գիտէ թէ ինչի համար։ Այդպէս էր և իմ բարի լինելը։ Ոչխարի բարութիւն, և աւելի ոչինչ։ Բայց ես հիմա գիտեմ, թէ ինչու լաւ է բարին և ինչու վատ է չարը։ Չէ՞ որ, ես առաջ սուտեր էի խօսում, խաբում էի մարդկանց, բայց չէի հասկանում, որ դա վատ է։ Ես մի բօշայ աղջիկ էի, և մօրիցս սովորած կախարդութեանը ինքս էլ հաւատում էի։ Բայց հիմա գիտեմ, որ այն բոլորը խաբեբայութիւն էր։

— Այդ թողնենք, — խօսքը փոխեց Նէնէն, — բժշկապետը և նրա կինը կատարեցին իրանց խոստմունքը։ Երբ

րանց ակնարկութիւններից և առանձին խօսակցութիւններից շատ բան էի հասկանում։

— Ի՞նչ միջոցներով էին աշխատում, — հարցրի ես անհամբերութեամբ։ — Արդեօք յոյս կա՞յ․․․ կարելի՞ է․․․ և բազմաթիւ հարցերով չփոթեցրի Նէնէին։

Կարծես, նա վախենում էր, որ միանգամից հաղորդած ուրախալի տեղեկութիւնը կարող էր վատ ազդել իմ առողջութեան վրա և երեւի, այդ մտքով բաւական հեռուից սկսեց իր պատմութիւնը։

— Դու պէտք է գիտենաս, — ասաց նա, — որ բժշկապետը աղքատ և շատ աղքատ ծնողների որդի է եղել, ժողովրդի ստոր դասակարգից։ Նրա հայրը փողոցներում կօշկների վաճառող է եղել, իսկ մայրը՝ մի լուացարար կին։

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

նողականաց հետ, կրնային անհնար դարձել Նախարարութեան պաշտօնավարութիւնը։ Պ. Փարավէլոֆ, Արմատականաց գլուխը, նախարարական ընտրելոյն հաւանական Ազգային Ժողովոյ նախագահ ընտրուած լինելով, Պ. Ցանքոֆի Նախարարութիւնն հրաժարեցաւ, և իշխան Աղեքսանդր, բստ սահմանադրական սովորութեան, նոր Նախարարութիւն կազմելու պաշտօնն յանձնեց յաղթական կուսակցութեան պետին։ Քաղաքական կրթութիւն ու փորձառութիւն ստանալու համար այսչափ քիչ ժամանակ ունենալով հանդերձ պուլկար ժողովրդեան երկրորդ անգամ Արմատականաց իշխանութեան ներքեւ իյնալը շատ ապահովիչ նշան մը չէ։ Յառաջադոյն անգամ մ'ալ Պ. Փարավէլոֆի կուսակցութիւնը գործոց գլուխն անցաւ, բայց այնպիսի ծայրայեղ ընթացք մը բռնեց, որ իշխանը ստիպուեցաւ դադրեցնել Սահմանադրութիւնը։ Պէտք է մաղթել որ այս անգամ ալ այնպիսի չլինի։

ՎԱՏԻԿԱՆ. Մօնիթէօռ տը Ռօմ Վատիկանի պաշտօնական թերթը կը հերքէ այն լուր թէ Պապը, Պելճիոյ մէջ Կաթոլիկ կուսակցութեան յաղթութեամբ քաջալերեալ, որոշեր է թոյլ տալ Իտալացի Կաթոլիկաց՝ մասնակցելու իտալական առաջիկայ ընտրութեանց և ընտրող և ընտրելի լինելու։ Կրօնական Իտալացիք պիտի շարունակեն մեկուսի կենալ իրենց հայրենեաց քաղաքական գործերէն . . .։

ՊԵԼՃԻԱ. Կաթոլիկներն, Երեսփոխանական Ժողովոյ մէջ մեծամասնութիւն շահելէն յետոյ, դիւրաւ յաղթող հանդիսացան Ծերակոյտի ընտրութեանց մէջ եւս։ Ազատականք կորսնցին այն փոքր մեծամասնութիւն զոր ունէին Ծերակոյտի անդամոց մէջ, և Կաթոլիկները 15 անդամի մեծամասնութիւն վաստկեցան։ Ծերակոյտի համար Պրուսէլի մէջ կատարուած ընտրութեանց մէջ, Ազատականք փոքր առաւելութիւն մ'ունեցան, որ սակայն ազդեցութիւն չէր կրնար ունենալ ընտրական կռուոյն ելից վրայ։ Կղերականք և անոնց աշխարհական հետեւողք, որ «Անկախ կուսակցութիւն» անուան ներքեւ չափաւոր Ազատականներն ալ իրենց կողմ շահեցան, այսպէս ապա կը լինին իրենց յարմար դատած օրէնքները քուէարկել տալու պետական Խորհրդարանի երկու ժողովներուն ալ։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Աւստրիական նաւատորմի մարզական շարժումներն ու փորձերը վերջացան յուլիս 9ին։ Բոլոյէն (Ադրիական ծովու եզերք) կը հեռագրուի թէ Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսրը նաւատորմի զօրաց ուղղեալ Ցայտարարութեամբ մը իւր գոհունակութիւնն յայտներ է, գովելով այն կատարեալ կարգապահութիւն և ազդու հրամանատարութիւն, որով ի գործ դրուեցան այս շարժմունք Աւստրիոյ նաւային զօրութեանց։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Գերմանական նաւատորմն ալ Նախընթաց շաբթու մէջ նաւահանդէս մը և փորձեր բրաւ Տանձիկի ծովախորշին մէջ, ուր 16 մարտանաւեր զանազան գործողութիւններ կատարեցին ի ներկայութեան կայսերազուն իշխանաց։ Ուրիշ 17 գերմանական մարտանաւք, մեծ ու փոքր, աշխարհիս զանազան կողմերը գտնուելով, չմասնակցեցան հանդէսին։ Այսպէս Գերմանիա այժմէն ունի գործօն վիճակի մէջ 33 մարտանաւեր, առանց ի հաշիւ առնլու ուրիշ մարտանաւեր որք ի հարկին նորոգումներ կրելով կրնան դրուիլ գործօն վիճակի մէջ։ Տանձիկի ծովախորշին մէջ կատարուած նաւային գործողութիւնք գոհացուցիչ գտնուած են։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ. Երեսփոխանաց Ժողովոյ յուլիս 7ի նստին մէջ եղած պաշտօնական յայտարարութիւններէն կ'երեւի թէ Վեհ. Թագուհւոյն նախարարք ի վերջոյ վիճուած բռածեն Աւստրալիոյ գաղթականութեանց պահանջման՝ հաւանելով Նոր Կուինէայի մեծ կղզւոյն գրաւման։ Անգլիա բարձրագոյն Կոմիսէր կամ կառավարիչ մը պիտի ղրկէ Նոր Կուինէա, անգլիական պաշտպանութիւն ի գործ դնելու համար, պատշաճ թուով ուրիշ պաշտօնէից հետ։ Գաղթականութիւնք տարին 15,000 ոսկի տալով պիտի մասնակցին այս պաշտօնատարաց ապահովման ծախուց։

ՔՈԼԷՐԱ. Ֆրանսացի հեղինակ Պօլ դը Բայըրոն կը հրատարակէ բարեկամի մը Վիէննայէ գրած մէկ նամակն, յորում ուշադրութիւն կը հրաւիրուի սա իրողութեան վրայ թէ քարիւղը կամ Քարաջին կոչուած նաւթային նիւթը կրնայ ծառայել իբրեւ ազդեցիկ դեղ մը Քոլերայի դէմ։ Կալիճիոյ մէջ կան քարիւղի բազմաթիւ հորեր, և անդ դիտուած է թէ գործաւորք միշտ կատարելապէս ապատ կը մնան Քոլերայէ, մինչեւ իսկ երբ մեծ սաստկութեամբ տիրէ շրջակայ գաւառաց մէջ։ Այս եղելութիւնը գիւղացիք կը վերագրեն քարիւղ պարունակող հողոյ շոգիներուն, որք կը սպաննեն ամեն տեսակ վարակիչ սերմեր և անասնիկներ։ Կ'առաջարկուի հիւանդանոցաց մէջ փորձեր ընել՝ քարիւղի այս կարծեցեալ զօրութիւն ստուգելու համար։

—Տէյլի Նիւզ լրագրոյ Նաբոլիի թղթակիցը կը գրէ. «Ալասիօ քաղաք մ'է Իտալիոյ եզերաց վրայ, Ճենովայի արեւմտեան կողմը։ Քաղաքային խորհուրդն իմացաւ թէ Ալասիոյի բնտանիք մը, բնակեալ ի Թուրին, իւր երկիրը պիտի դառնայ, որովհետեւ բնտանեաց բոլոր անդամք հիւանդ են, և չեն կրնար ընդունիլ Թուրինի հիւանդանոցն։ Ալասիոյի քաղաքային խորհուրդն հետեւապէս կարգադրեց որ քաղաքին կեդրոնը գտնուող նախկին վանքի մը մէջ յիշեալ բնտանիքն ընդունելու համար տեղ պատրաստուի։ Քաղաքացիք վայրախռոշ, բողոքաձայնելու համար ներկայացան Խորհրդոյն, մինչ ոմանք եկեղեցիները մտնելով՝ զանգակները կը հնչեցնէին ուժգին՝ ժողովուրդն հրաւիրելով։ Շատեր ալ վանքին վրայ վազեցին, կրակ տալով այրելու դիտմամբ, զի կը կասկածէին թէ Թուրինէն հոն փոխադրուողք Քոլերայէ վարակեալ են։ Զանգահարեալ ձայնն առնող ժողովուրդն՝ առանց բանի մը տեղեկութիւն ունենալու՝ դունդուղունդ կը դիմէր եկեղեցիները, հրացաններով, դանակներով և գաւազաններով զինեալ, և ապա կը քալէր վանքին վրայ, իբրեւ նոր Պաստիլի մը վրայ։ Բարեբախտաբար, ոստիկանութիւնն ի դէպ ժամու միջամտեց, և վանքն հրոյ ճարակ չեղաւ։ Այսու ամենայնիւ, քաղաքացիք սպառնացան Խորհրդոյ անդամոց որ եթէ Քոլերա ծագի վանքին մէջ, վէճ պիտի լինի իրենց։

ՍՊԱՆԻԱ. Պահպանողական նախարարութեան պաշտօնավարութիւնը դժուարութիւն կը պատճառէ, բայց Ազատականք յուսահատ չեն։ Անոնց ոյժերագոյն առաջնորդը, Պ. Քասդէլար, անցեալ շաբթու Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ ընդարձակ բանախօսութեամբ մը պարսաւեց նախարարութեան յետադէմ ուղղութիւնը։ Կղերամոլ նախարար մը պատասխանեց, անդէլով թէ թագաւորն է աղբիւրն ամեն սահմանադրական իրաւանց, և հանրապետական Պ. Քասդէլարի երեսը զարկաւ այն ծայրայեղութիւններ որք իւր իշխանութեան օրով գործուած էին։ — Բայց Սպանիոյ երիտասարդ թագաւորին կեանքը վտանգի մէջ կ'երեւի։ Նոր լուրեր կը հաստատեն թէ Ալֆոնս թագաւորն, որ երկարատեւ հեշտասէր ծայրայեղութեանց բաժակը ցմրուր քամած է, թոքախտէ կը նեղուի։ Իւր առողջութեան ճգնաժամեր լինելուն լուրն ալ կը հերքուի։ Թագաւոր և թագուհի, թէեւ շատ ժամանակ չէ որ կարգուած են, իրարմէ հեռի կ'ապրին։ Սպանիական Արքունեաց բաղդաւոր նիւթ կը մատակարարէ դայթակղական պատմութեանց։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ. Աշխարհիս մեծագոյն արձանը չինուեցաւ յաւերժացնելու համար Ֆրանսայի և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան բարեկամութիւնն, որ հարիւր տարուց ի վեր բաղորդուած մ'ունի։ Կը յիշուի արդարեւ թէ Ֆրանսացիք անցեալ դարու մէջ օգնեցին ամերիկեան ժողովրդին՝ ի բաց թօթափելու Անգլիոյ լուծն որ անտանելի դարձած էր, և Ամերիկեան Անկախութիւնն հիմնելու։ Այս յիշատակաց վրայ աւելնալով Ֆրանսայի մէջ Հանրապետութեան հաստատումն, որոյ առաջին օրինակն Ամերիկա տուաւ, կարգադրուած էր որ Ֆրանքօ–ամերիկեան յանձնախումբ մը ձեռամբ Ֆրանսայի և Միացեալ Նահանգաց մէջ հանգանակութիւն բացուի և արդիւնքն յատկացուի ամենախոշոր արձանի մը շինութեան ի Բարիզ, ուստից Ամերիկա պիտի ղրկուէր՝ Նիւ-Եօրքի ծովափին վրայ հաստատուելու համար։— Այս խորհուրդ յաջողութեամբ իրագործուեցաւ, և ամսոյս 4ին, Պ. Ժիւլ Ֆէրրի պաշտօնապէս Ամերիկեան դեսպանին ներկայեց Ամերիկա ղրկուելիք արձանն։ Այս արձան կը ներկայացնէ Ազատութիւնն, որոյ մէկ ձեռքը կայ ահագին ջահ մը, որ ելեկտրականութեամբ պիտի լուսաւորուի, ինչպէս նաեւ արձանին խոշոր աչքերն։ Արձանին դաղափարն է ուրեմն «Ազատութիւն, որ կը լուսաւորէ Տիեզերքն։» Եթէ տիեզերքն ալ չկրնայ լուսաւորել, Պ. Պարթոլտիի ձեռակերտը գիշերներն ստուգապէս պիտի լուսաւորէ Նիւ-Եօրքի նաւահանգիստն, որոյ մեծագոյն փարոսը պիտի լինի։ «Ազատութեան» Արձանն Հռոդոսի պատմական արձանէն ալ մեծ է դիւք։ Արձանին միայն դէմքն անդր 105 ոտք երկայնութիւն ունի։ Ամբողջ երկայնութիւն 220 ոտք։ Աչքերուն մեծութիւնն անդր 30 մատ (ինչէս)։ Վեց ոտքի սովորական բարձրութիւն ունեցող մարդ մը եթէ այս արձանին շրթանց վրայ կայնի, իւր գլուխը կը դպչի Արձանին աչաց։ — Յետ ներկայացման, Արձանին մասերը բաժնուեցան՝ փոխադրութիւնը դիւրացնելու համար։ Թէ՛ թեթեւ և թէ՛ տոկուն կարենալ լինելու համար, Արձանը չինուած է պղնձեայ կրկին տախտակներով, որոց միջոցը լեցուած է աւազով։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱ. Ընթերցողք տեղեկութիւն ունին Նէվէօ անուն շոգենաւու խնդրոյն վրայ, որ դժուարութիւն մը առաջ բերած էր Անգլիոյ և Հոլանտայի միջեւ։ Հոլանտայի դէմ ապստամբ Սումադրայի ցեղապետ մը, «Թէնոմի Րաժա» անուն, գերի բռնած էր ընկղմեալ Նէվէօ շոգենաւու իբր 30 նաւաստիներ, զորս այնքան կը նեղէր, որ հեռզհետէ կը մեռնէին։ Անգլիական ժողովուրդն յուզուած է, և կը պահանջէ որ Մեծն Բրիտանիա միջամտէ։ Հոլանտա, հակառակ այլ և այլ ջանից, չյաջողեցաւ ազատել անգլիացի գերիներն, և միւս կողմէ, առարկելով թէ Թէնոմի Րաժան իւր հպատակն է, թոյլ չի տար որ Անգլիա ինք միջամտէ զինու զօրութեամբ։ Այժմ կը թուի թէ համաձայնութիւն մը գոյացեր է, և անգլօ-հոլանտական միացեալ զօրութիւն մը պիտի պարտաւորէ Թէնոմի րաժան՝ թողուլ իւր եւրոպացի գերիներ։

ՄԻԱՊԵՏԱԿԱՆՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ. Մինչ մեծն Նաբոլէոն իշխանին որդին՝ Վիքդոր Նաբոլէոն՝ իւր հօրմէն զատուելով, երկու որոշ կուսակցութեանց կը բաժնէ Նաբոլէոնեաններն, Արքայականք, որք Շամպօրի կոմսին մահուան շնորհիւ միացեալ կը կարծուէին Բարիզի կոմսին շուրջ, իրենց մէջ կը բաժնուին նորէն. որովհետեւ կուսակցութիւն մը կը հետեւի ազատական Թագաւորութեան դրութեան, որոյ ներկայացուցիչ է Բարիզի կոմսն, իբրեւ հաւատարիմ Օրլէանեան վարդապետութեան, մինչ ուրիշ կուսակցութիւն մը Շամպօրի կոմսին անդրպալեանական գաղափարները կ'ուզէ շարունակել։ Այս վերջին խումբ մօտերս հանեց Ցայտարարութիւն մը, որ հրատարակեցաւ Ֆրանքֆուրթի մէջ։ Ընկերութեան մը դրութեան առաջին պայմանն եկեղեցւոյ հետեւապէս Հանրապետութեան գործած անհուն վնասուց դարմանն և Ֆրանսայի վերականգնման միակ միջոցն է, — կ'ըսէ Ցայտարարութիւնը, — իշխանութեան (օծեալ) սկզբան ճանաչումն՝ քրիստոնէական իմաստով։ «Պէտք է Ֆրանսական ուրիշ տեսակ կառավարութիւն մը, որ յարգէ Աստուծոյ և Եկեղեցւոյ իրաւունքներն, և ընդունելով հանդերձ Ազգային երեսփոխանութեան աջակցութիւնն ու հսկողութիւնը, վերջ տայ Խորհրդարանական արդի գործածութեան, որք կառավարական հաստատութիւնն ու տեւականութիւն անհնարին կ'ընեն և վարչութիւնը խաղալիկ կ'ընեն կոյր մեծամասնութեանց»։ Ցայտարարութեան հեղինակներն իրենց քաղաքական կրթութեան գլխաւոր աղբիւր կը դաւանին . . . Շամպօրի կոմսին թղթակցութիւնները։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական Ժողովն, երէկ, նախագահութեամբ Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսի Նար-Պէյ, շաբաթական նիստն բրաւ, որոյ արդիւնք են հետեւեալ տնօրինութիւնք ալ։

1. Կրօնական դիւանին քարտուղար Արժ. Տ. Խորէն քահանայ Փէհլիվանեան հրաժարած, և Ժողովոյն թախանձանաց հակառակ իւր հրաժարականին վրայ հաստատուն մնացած լինելով՝ Ժողովն հուսկ ուրեմն հարկադրեցաւ առաջարկել Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, որ քարտուղարութեան պաշտօնին համար մէկն ընտրէ հետեւեալ հինգ եկեղեցականներէն, որք են Տ. Վահան, Տ. Տաճատ, Տ. Յովհաննէս Արշարունի, Տ. Գէորգ Իւթիւճեան և Տ. Եղիշէ Այվազեան վարդապետք։

2.– Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Տ. Բարթողիմէոս վարդապետ Պաղճեան՝ որ ժամանակէ մը հետէ հրաժարագիր կը անէր ի Պատրիարքարան, այս օրերս դարձեալ հրաժարագիր ղրկեր է՝ պատճառելով թէ Նիւթական ծանր նեղութեան մէջ կը գտնուի։ Կրօնական Ժողովն երէկ տեսնելով յիշեալ վարդապետի սոյն վերջին հրաժարագիրն, որոշեր է խառն ժողովով ի նկատ առնուլ։

3.– Կրօնական Ժողովն իմանալով, որ ի Բերդ Ասորի վարդապետ մը, Ցարութիւն անուն, ժամանակէ մը հետէ ապօրինաւոր պսակներ կ'ընէ Հայոց մէջ, և Պատրիարքարանի յորդորանաց ու ազդարարութեանց չը լսեր, որոշեր է գրել ի Մէրտին առ Գեր. Կաթողիկոսն Ասորւոց, որ պարտ ու պատշաճ տնօրինութիւնն ընէ յիշեալ վարդապետի համար։

4.– Կրօնական Ժողովն երէկ տեսնելով՝ իւր յանձնարարութեամբ պատրաստեալ տեղեկագիր մը, որ մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող բնիկ ու նժդեհ քահանայից թուոյն, կացութեան և այլ հանգամանաց վրայ ծանօթութիւններ կը պարունակէ, արժան համարեր է քննութեան ենթարկել յառաջիկայ նստին։

5.– Մոռցուած չէ անշուշտ, թէ մօտերս Ցէտէեան էֆէնտիի ամուսնոյն մարմինը գերեզմանէն հանուեցաւ կառավարութեան կողմանէ քննութեան համար, և այս առթիւ Կրօնական Ժողովոյ առաջարկեցաւ՝ օրէնք մը խմբագրել ի հարկին գերեզմանէ մարմին հանելու արարողութեան համար։ Կրօնական Ժողովն երէկ բաւական խորհրդակցելով այս խնդրոյն վրայ, որոշեր է գրել առ Քաղաքական Ժողովն թէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրէնքը բնաւ չներեր թաղեալ մարմին դուրս հանել, և թէ հետեւաբար կարելի չէ որ և է օրէնք խմբագրել։

6.– Կրօնական Ժողովն տեղեկանալով, որ մայրաքաղաքիս եկեղեցիք Ս. Միւռոնի պէտք ունին, որոշեր է՝ մօտերս Էջմիածին ղրկել Արժ. Տ. Տաճատ վարդապետն։

7.– Կրօնական Ժողովն կարեւոր դատեր է պատուիրել մայրաքաղաքիս քահանայից, որ իրենց խոստովանորդաց (ծուխ) ցանկը մատուցանեն Կրօնական Ժողովոյ, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը վաւերացնէ՝ իւրաքանչիւր քահանայի ձեռքը կնքելով, յորում յակնէ յանուանէ պիտի նշանակուին խոստովանորդիք։

* * *

Անցեալ կիւրակէ օր ալ, 120 հոգիի չափ Թէքիրտաղցի պանդուխտ գործաւորք, Սամաթիոյ բնակիչ Կարապետեան Եղիա աղայի առաջնորդութեամբ Սամաթիա երթալով՝ եկեղեցւոյ շինութեան գործոյն մէջ աշխատեցան անձնուիրաբար։ Եղիա աղա իւր անձնականէն հոգացեր է գործաւորաց ուտեստ և այլ ծախքերն, որում ինչպէս նաեւ գործաւորաց՝ շնորհակալութիւն մատուցեր է թաղական խորհուրդն և շինութեան մասնաժողովն։ Արդարեւ շնորհակալեաց արժանի է՝ գործաւորաց և այլոց անձնուիրութիւնն ու փութաջանութիւնը։

* * *

Տնտեսական Խորհրդոյ կողմանէ հաղորդուած են հետեւեալ լուրերն։

Հանգուցեալ Փափազեան Գէորգ էֆէնտիի Գումգաբուի դրսի եկեղեցւոյն բրած կտակի խնդիրն նկատողութեան առնլով, Թաղական Խորհրդոյ և հանգուցելոյն ժառանգորդ և կտակակատար էֆէնտի ներկայութեամբ խնդիրն կարգադրեց, և այս մասին ինչ ինչ հրահանգներ տուաւ Թաղական խորհրդոյ։

Տնտեսական խորհուրդն տեսնելով ի լրագիրս հրատարակեալ, որ անցեալ նստի իւր որոշմանց շարքին մէջ Բերայի նորաշէն թատրոնին քննութեան խնդիրն այնպիսի կրճատեալ հրատարակուած է, որպէս թէ Տնտեսական Խորհուրդն սոսկ եղեալ ձեռնարկած լինի ճարտարապետական քննութեան, որոշեց ի գիտութիւն ազգայնոց յայտարարել թէ, յիշեալ թատրոնին շինութեան ամբողջ հաշիւներն արդէն իրեն մատուցուած՝ քննուած և օրինաւոր դատուած ըլլալով շինութեան յանձնաժողովն փափաք յայտնած էր հաշիւներն վաւերացնելէ յառաջ՝ Տնտեսական Խորհուրդն ճարտարապետական քննութիւն մ'ալ կատարել տայ, զոր խորհուրդն բանաւոր գտնելով, ձեռնարկած է կատարել։

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բակին նորոգութեան համար որոշած էր Թաղ. Խորհուրդն 100 փարանոց և 5 ղուրուշնոց տոմսակներով ժողովրդեան նուիրատուութեանց դիմել. Տնտես. Խորհուրդը տեղեկանալով որ հակառակ իւր որոշման 20 դրշի նուիրատոմսեր եւս հրատարակ հանուած են, որոշեց ազդարարել Թաղական Խորհրդոյ որ 5 դրշէն աւելի քանակութեամբ նուիրատոմսերն դադրեցնէ անմիջապէս շրջաբերութենէ։

Ուրիշ մի քանի անհատական և ներքին գործերով ալ պարապեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոնի օսմանեան դեսպանի խորհրդական անուանուեր է Միքիւլբիս Բանլաքի պէյ՝ որ դեսպանատան առաջին քարտուղարն էր. իսկ երկրորդ քարտուղար Ֆէրիտ պէյի յանձնուեր է առաջին քարտուղարութեան պաշտօնը։

Համայն Նահանգաց ճանապարհաց և անցից շինութեան շրջկէն քննիչ կարգեցաւ՝ Սերասթիոյ Նախորդ կեդրոնական կառավարիչ Սըրրի փաշա։

Օգոստ. Սուլթանն հրամայեր է՝ իւր կայսերական անձնական գանձէն նուէր բաշխել Պոլսոյ ժանտարմա զօրաց և նոյն սպայից, իւրաքանչիւրին ամսաթոշակին քանակութեամբ։

Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին տոմարակալ Խայրի էֆէնտի մայրաքաղաքս եկաւ։

Շէյխ-իւլ-Իսլամի դուռը կը պատրաստուի՝ որբոց ու այրեաց յանխնի ամսաթոշակը վճարել։

Մեծ Եպարքոսն, Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտին, Դատական ու Արտաքին գործոց նախարարք և Պետական խորհրդոյ նախագահն երէկ Սուլթան Պայազիտի մզկիթը գացեր, և ապա հասարակաց ընթերցարանն այցելեր են։

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, նախընթաց երեկոյ, արտասովոր յանձնաժողով մը գումարեցաւ կայս. պալատան մէջ, մայրաքաղաքիս մէջ ձեռք առնուելիք առողջապահական միջոցներուն վրայ խորհելու համար։ Յանձնաժողովոյ կը նախագահէր արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշա, և անդամք էին Տաճեան Յարութիւն էֆէնտի, առողջապահական բարձրագոյն խորհրդոյ նախագահ Արիֆ պէյ, առողջապահական վարչութեան ընդհ. քննիչ Տօքթ. Պարթօլէթի էֆէնտի և պալատան մի քանի պաշտօնատարք։

Ժողովէն յետոյ, քաղաքապետ Մաղհար փաշա պալատն հրաւիրուելով, տրուած որոշումներն հաղորդուեցան Ն. վսեմութեան,

Բամազանի առթիւ, կայսերական զօրաց վաշտ վաշտ. Եըլտըզի կայսերական պալատն երթալը ծանուցած էինք արդէն։ Ճէրիտէի Հավատիս այսօր նկարագրած է սոյն կայսերական ընդունելութիւնը։ Զօրքը խայտանօք պալատը կերթայ անցէն, իբրեւ պարզ հիւր. կայսերական անձնական գանձուն նախարար Վսեմափայլ Յակոբ էֆէնտի Գազազեան և կայսերական պալատան երկրորդ տնօրէն Ահմէտ էֆէնտի Մալթայի Քէօշկին առջեւ, ի դիմաց Նորին Կայս. Վեհափառութեան, ամենայն յարգանօք կ'ընդունին զօրքը. տասն տասն կը բազմին զինուորք սեղանին շուրջը փախթի վրայ. Միւլազիմք ուրիշ սեղաններու շուրջը՝ աթոռներով. ուրիշ սեղաններ կը հրաւիրուին հարիւրապետք. և բարձրաստիճան սպայք և հրամանատարք ալ ուրիշ սեղաններ կը կոչուին։ Զանազան տեսակ խորտիկք կը տրուին ամենուն, և սպասաւորք մեծաւ մեծաւ բանօք կը ծառայեն, ջուր ու օշարակ մատուցանելով։ Սեղաններէն ելնելէն յետոյ, սիկառ ու սուրճ կը բաշխուի, և աղօթքէն ետքը պարգեւներն կը բաշխուին ի ներկայութեան կայսերական ներքինապետ Հաֆըզ Պեհրամ աղայի, երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի էֆէնտիի, Գազազեան Յակոբ էֆէնտիի և այլոց։ Բարձրաստիճան սպայք ու հրամանատարք յանկնէ յանուանէ կը կոչուին պարգեւի համար, և զինուորք իրենց կարգի թուականաւ։ Այս բաշխմանէն ետքը, Հաճի Ալի էֆէնտի Օգոստ. Սուլթանին բարեւները զօրաց և սպայից կը հաղորդէ պատկառանօք, և իսկոյն գնդին Միւֆթին բարեմաղթութեանց աղօթքներ կը բառնայ Օգոստ. Սուլթանին համար, և զօրքն միաբերան և բարձրաձայն Ամէն ըսելով, կը վերադառնան ի խնդութիւն և ի խանդ։

Սէլանիկի կուսակալութիւնն հեռագրած է առ Ներքին գործոց Նախարարութիւնն, թէ Քէսէնտրէի կողմերն մարախ երեւան ելաւ, բայց ամենայն փութաջանութեամբ ի գործ դրուած միջոցներուն շնորհիւ, մէկ մասն ժողովեցան ջնջուեցան, և մնացեալ մասն ալ մօտերս պիտի ջնջուին։

Երէկ զրոյց ելաւ, թէ ռուս դրօշակաւ շոգենաւ մը՝ որ Սեւ ծովու ռուսական եզերքը հանդիպած է եղեր, նախընթաց օրն ուղղակի Պոլսոյ նաւահանգիստը մտեր է՝ ի Գաւագ քարանթինայի ենթարկուելէ զատ համարելով զինքը։ Այս շոգենաւուն մէջ թղթատարութեան պայուսակ ալ կայ եղեր։ Թէրճէմանը Հագիգաթ՝ որ հրատարակած է այս զրոյցը, կը դիտէ թէ հարկաւ անպատիժ չպիտի մնայ հասարակաց առողջութեան համար հաստատեալ կարգադրութիւն մը ոտնակոխող նաւապետն, եթէ ստոյգ է։

Ինչպէս ծանուցած էինք կանխաւ, Յունաց պատրիարքական ընտրողական ժողովոյ առաջին նիստը տեղի ունեցաւ այս կիրակի ի Ֆէնէր, ընդ նախագահութեամբ պատրիարքական տեղապահ Տ. Ագաթանգեղոսի. Ներկայ էին 77 անդամք։

Նախագահը ժողովոյ հաղորդեց նախ խնդրոյ կարգն, զոր ինք պատրաստած էր, առանց ժողովոյ խորհրդակցութեան։ Ժողովականք մեծ մասամբ դէմ խօսեցան այս եղանակին, յայտնելով թէ ընտրողական ժողովոյ իրաւունքն էր իւր օրակարգը պատրաստել և անդամոց ընտրութիւնք վաւերացնել։

Բաւական վիճաբանութենէ մը յետոյ, 26ի դէմ 41 ձայնիւ ընտրողական ժողովոյ և պատրիարքարանի խառն ժողովոց իրաւասութիւնները ճշդող որոշում մը քուէարկուեցաւ։ Յաջորդ նիստը պիտի գումարի այս ուրբաթ։

Մայրաքաղաքիս ռուսական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Շարգօֆ՝ շաբաթ օրը Կովկաս ուղեւորեցաւ։

Բարիզի մեծ թերթ մը Կ. Պոլսէն անպատշաճ լեզուաւ և անիրաւ թղթակցութիւն մը հրատարակած լինելով արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Տաճեան Յարութիւն էֆէնտիի դէմ, Ֆար իրաւամբ դիտել կուտայ թէ անտեղի է թշնամանել այնպիսի պաշտօնատար մը որոյ պատուաւորութիւնն, եռանդուն գործունէութիւնն և իւր վեհապետին անձին ու երկրին շահուց նկատմամբ ունեցած անձնուիրութիւնը ծանօթ են։ Կը կարծուի թէ Կ. Պոլսոյ մէջ բարձր դիրք ունեցող օտարազգի մը մարդոց կողմէ ներշնչուած լինի յիշեալ թղթակցութիւնը։

Իզմիրէն կը հեռագրեն առ Մօնիթէօռ թէ Բամպօճ անուն շոգենաւն որ Մարսիլիայէն եկած է հինգօրեան մէջ, առանց քարանթինա պահելու, 3000 հակ ապրանք ունի, որոց մեծ մասը Թուլոնի կաշի են և ցամաքը պիտի հանէ զանոնք վաղը։ Այս պատճառաւ մեծ շփոթութիւն և երկիւղ տիրած է քաղաքին մէջ։

Պուլկար կառավարութիւնն այս օրերս երկրին զանազան կողմերու կրօնական դատաւորները (միւֆթի) պաշտօնանկ բրած լինելով, Րուսճուքի Միւֆթի Հաֆըզ Շէհաբ էֆէնտի և մի քանի այլ պաշտօնատարք Պուլկարիայէն Թուրքիա կը դաղթեն։

Բ. Դուռն բողոք բարձաւ Պուլկար կառավարութեան այս տնօրինութեան դէմ, խնդրելով որ հարկ եղած հրամանները տրուին պաշտօնանկ դատաւորները վերահաստատելու համար։

Վիէննայէն առնուած վերջին լրոց համեմատ, Ղարատաղի իշխանապետութիւնը մեծ տէրութեանց բողոքած է Աւստրիոյ Հունգարիոյ դէմ՝ որ Պոսնիոյ և Հէրսէքի մէջ նոր ամրութիւններ հաստատելու ձեռնարկած է։ Ղարատաղի իշխանութիւնը տէրութեանց միջամտութիւնը կը խնդրէ, հաստատեալ ամրութիւնները վերցնել տալու համար։

Ըսկիւբի Նորահաստատ կառուղւոյն բացման առթիւ, տեղւոյն կառավարական պաշտօնատարք և երեւելիք կուսակալին նկատմամբ գոհունակութեան ուղերձ մը ղրկած են առ Ներքին գործոց Նախարարութիւնն, խնդրելով միանգամայն որ կառուղւոյն շինութիւնը շարունակուի առանց երկրագործներն իրենց աշխատութիւններէն հեռացնելու։

Սիւրրէի Հիւմայունի կարաւանը որ Իսկիւտար կը սպասէր, երէկ Մախսուսէի Ձանիկ շոգենաւով Պէյրութ ուղեւորեցաւ, ուստից Դամասկոս պիտի անցնի, և անդ քանի մը օր հանգստանալէ յետոյ, Մէքքէի և Մէտինէի ուխտաւորներք պիտի երթայ։

Բ. Դուռն հեռագրաւ հարցուց Թուրինի Օսմ. հիւպատոսին թէ ստո՞յգ է արդեօք որ այդ քաղաքին մէջ քոլերա ծագեր է. հիւպատոսը պաշտօնական հեռագրով բացարձակապէս հերքեց այդ մասին ելած զրոյցները։

Գասթամօնիի կուսակալ Ապտիւլ-Րահման փաշայի դէմ դատ բացած էր անցեալները Զէրքէս գաւառակի նախորդ փոխկառավարիչ Բէրթէվ պէյ. Այժմ կը լսուի, թէ պետական խորհրդոյ Նախնական ընդհանուր դատախազն, Բէրթէվ պէյի կողմանէ մատուցեալ զանազան թղթոց վրայ քննական տեղեկագիր մը մատուցած է պետական խորհրդոյ։

Բէժիի վարչութիւնը որոշած է երկրորդ տեսակէն կէս քիլօ ծխախոտ բաշխել ամեն ամիս Ծիպալիի գործարանին աշխատաւորաց, իբր վարձատրութիւն։ Նմանապէս որոշած է որ ընդհ. տնօրէնութեան պաշտօնեայք իրաւունք ունենան ամիսը կէս կէս քիլօ երրորդ տեսակէ ծըխախոտ գնել, երկրորդ տեսակի գնով: Մօնիթէօռ կիմանայ թէ այս վերջին պաշտօնեայք չեն ընդունած Րէժիի այս նուէրը:

—

Ռումանիոյ Հելլենական դեսպանատան քարտուղար Գ. Կիքա նոյն պաշտօնով մայրաքաղաքս պիտի ղրկուի:

—

Մօնիթէօռ կիմանայ թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան որոշմամբ, ծովային հազարապետ մը, Իզմիրի և Գասապայի երկաթուղեաց կառավարական գոմիսէր անուանուեր է, և ի մօտոյ պաշտօնատեղին պիտի ուղևորի:

—

Պրուսայէն կը գրեն թէ Մուտանիոյ և շրջակայ գիւղօրէից մէջ ծաղկի հիւանդութիւն ճարակելով, բազմաթիւ վնասներ կը հասցնէ:

—

Արեւելեան-Րումէլիի կեդրոնական վարչութիւնը 23,000 ղրուշ ամսական յատկացուցած է Հավասի գործակալութեան:

—

Յուլիս 14ի Ֆրանսական Ազգային տօնին առթիւ, մայրաքաղաքիս Ֆըրանսական հասարակութեան երեւելիք երէկ Վսեմ. դեսպան Նօայլի Մարգիզին ներկայանալով, հետեւեալ ուղերձը մատուցին:

Ազգային տօնին առթիւ, բարեբաղդ կը համարիմք զանձինս որ այս տարի եւս կարող եղանք Ձեր միջոցաւ մատուցանել մեր բարեմաղթութիւններն և խղճերն առ Նախագահն հանրապետութեան: Մեր ամենաջերմ փափագն է որ տակաւին բազում տարիներ մեր հայրենասիրական զգացմանց թարգման հանդիսանաք նորա քով:

Անցեալ տարի յայտնեցինք թէ մեր վաճառականութիւնն ու արհեստագործութիւնք ինչ առաւելութիւններ պիտի ըստանան, Կ. Պոլսոյ մէջ Առևտրական Սենեկի մը հաստատութեամբ. կը ցաւինք որ մեր այս ծրագիր չգործադրեցաւ տակաւին: Բայց գիտնալով, Տէր, թէ ո՛րքան ջերմ պաշտպան էք մեր ազգային շահուց, Ձեր Թանկագին աջակցութեան վրայ կը վստահիմք, առեւտրական սենեկի մը հաստատութեան համար:

Ներեցէք մեզ, Տէր դեսպան, խնդրել ի Ձէնջ, որ մեր յարգանքներն առ Գ. Կրէվի մատուցանելու առթիւ, հաճիք յայտնել միանգամայն այն անհուն գոհունակութիւնը զոր կզգամք՝ լսելով Ֆրանսայի յաղթանակն ծայրագոյն Արեւելից մէջ, ի շնորհս մեր արի զինուորաց:

Դեսպանը պատասխանեց

Բարեբաղդ եմ որ մի անգամ եւս կարող կը լինիմ Ֆրանսական հասարակութեան զգացմանց թարգման լինել հանրապետութեան Նախագահին քով: Ձեր հայրենասիրութիւնը ծանօթ է արդէն նմա. նա գիտէ թէ դուք արժանաւորապէս կը ներկայացնէք Ֆրանսական ազգն Արեւելից մէջ, թէ գիտէք սիրելի ընծայել զայն, բարեբարոյ յարաբերութիւններ ունենալով անոնց հետ որոց հիւրերն էք, թէ կարող էք պատկառելի ընծայել զայն նոյն իսկ ձեր անձին պատկառանօք, և մարդկային գործունէութեան ամէն ճիւղերուն մէջ հանապազօրեայ և արդիւնաւոր աշխատութեան օրինակ տալով: Հետեւաբար առաւել եւս Թանկագին են այն խղճերն զորս կը յանձնարարէք ինձ յայտնել առ Գ. Կրէվի. և մեր զօրաց Թօնքինի մէջ տարած յաղթանակին նկատմամբ ձեր զովեստներն հանրապետութեան Նախագահին ուղղակի սրտին պիտի խօսին:

Ինձ գալով, Տեարք, գիտէք թէ որքան քաղցր է ինձ ձեր մէջ գտնուիլ, և բարեբաղդ պիտի լինիմ միայն աստ ցորչափ ձեր վստահութեամբ քաջալերէք զիս և գիտնամ թէ օգտակար կը լինիմ Ֆրանսայի և ձեր շահուց: Ես ալ ձեզ հետ կը փափաքիմ առեւտրական սենեկի մը հաստատութեան, կ'ըմբռնեմ անոր առաւելութիւնները և կը յուսամ թէ պիտի յաջողիմք հաստատել զայն:

Տեարք իմ, վստահ եմ թէ ձեր ամենաջերմ զգացմանց պիտի համապատասխանեմ, հրապարակաւ յարգանք մատուցանելով իմ նախորդիս յիշատակին: Սիրելի անձ մ'էր նա, որոյ կենաց վերջին տարիները խռովեցան այն դառն ցաւերով որով մեռաւ. բազմահմուտ գիտնական մը՝ որոյ աշխատութիւնք պատուաբեր եղան իւր հայրենեաց և մեր դիւանագիտութեան. ընտրելագոյն Ֆրանսացի մը՝ որոյ յիշատակն ընդ երկար կենդանի պիտի մնայ ի մեզ:

—

Հաճի Իսմայիլ անուն մէկը՝ որոյ արհեստն էր բաղանիքներն երթալ, և հին հանդերձները թողլով՝ այլոց նորերն հագնիլ ելնել, ոստիկանութեան ձեռքն անցեր է այս օրերս:

—

Տասանորդի տրոց վերատեսուչ Ճէմալ պէյի ձիապանն՝ Օսման, կիւրակէ յերէն գիւղ յանկարծամահ եղաւ:

—

Ալի անուն պարսիկ մը Տօլապ-Տէրէսիի կողմերն Փափազ-Քէօփրիւէն անցած ատեն Մագսուտ անուն հայազգի մը նորա վրայ յարձակելով գրպանը գտնուած 10 ղրուշը յափշտակեր փախեր է, բայց ապա բռնուեր է: Մագսուտ արդէն ոստիկանութեան ծանօթ է եղեր:

—

Լուր առեր են Թէրճէմանը Հաքիգաթի, թէ Խասգիւղի փողոցներն ու շուկայներն հասարակաց առողջութեան վնասակար ապականութեան մէջ կը գտնուին, և փտած կանաչեղէնք ու հոտած ձկունք կվաճառուին, բայց թաղապետութեան պաշտօնեայք չտեսնելու կը զարնեն:

—

Ուսկիւտարի 14 թիւ շոգենաւն երէկ առաւօտ ժամը 3ին ատենները կամուրջին մօտեցած ժամանակ, Հայազգի մանկամարդ կին մը՝ ենելու աճապարող անհամբեր խմբին հետեւելով՝ կամուրջն ենել ուզեր, և ոտքը սահելով ծովը ինկեր է: Դիւրին է մակաբերել, թէ ո՛րչափ աղմկի պատճառ եղած է այս դէպքն: Իսկոյն նաւաստի մը ծովը նետուեր, և նաւապետն ամենայն փութով աշխատեր մազապուր ազատեր են կինը, որ նաւաստին ծովուն մէջ իրեն պատահած ատեն՝ ամենայն զօրութեամբ փաթթուեր կախուեր է անոր վզէն: Շոգենաւուն մէջ և դուրսը գտնուող ժողովուրդը շնորհակալութիւններ մատուցեր են թէ՛ նաւապետին և թէ՛ նաւաստիին: Այսպիսի դէպքեր յաճախ պատահած և հրատարակուած են. սակայն դեռ այդ աճապարողք կան և միշտ և իրենց հետեւողներ ալ կունենան:

—

Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Տրապիզոնի նաւահանգիստն երկու կասկածելի մարդիկ ձերբակալուեր են, որք Օսմանեան շոգենաւով անդ գնացեր են առանց անցագրի: Յետ հարցաքննութեան, ստուգուեր է թէ ոճրագործներ են երկուքն ալ:

—

Այս կիրակի գիշեր Բերա, Նաղհանէ փողոցի բնակիչներէն մին տունը գնացած պահուն, զինուորական հագուստով երեք մարդ յարձակեցան վրան, և քսակն ու ժամացոյցը կողոպտեցին, գանակոծելով և սուրի քանի մը հարուած տալով: Թաղին պահակներն հասնելով փորձեցին խեղճն ազատել. բայց չարագործք սուրին կոթով հարուած մ'ալ իջեցուցին գլխուն և ծանրապէս վիրաւորելէ յետոյ, հանդարտութեամբ իրենց ճամբան շարունակեցին:

Կ'ըսուի թէ պահապաններէն մին ալ վիրաւորուեր է: Ոստիկանութեան կողմէ բժիշկ ղրկուած է վէրքերը դարմանելու համար:

—

Նախընթաց գիշեր, Թարլա Պաշի Իքի Գույու փողոցը տուն մը գողեր մտնելով մօտակայ անբնակ տան մը վերնայարկէն 15 ոսկւոյ չափ նիւթեր կողոպտեր են:

—

Առջի օրը Չէնկէլքէօյի մէջ կրկնակի ոճիր մը գործուեցաւ: Նորաշէն տան մը որմնադիրներէն մին ճարտարապետին հետ կռուի բռնուելով, դաշոյնի երկու հարուածով ծանրապէս վիրաւորեց զայն. ճարտարապետին որդին օգնութեան հասնելով, յանդուգն գործաւորը հարուած մ'ալ անոր տուաւ և դաշոյնով անցորդներուն սպառնալով խոյս տուաւ: Ճարտարապետը քանի մը ժամէն մեռաւ, իսկ որդին թեթեւապէս վիրաւորեալ է:

—

Ֆէնէրցի ընտանիք մը, հայր, մայր, փոքր տղայ մը և աղախինն, առջի օրը նաւակով զբօսնելու երերքն անցած ժամանակնին, Այա-Գափուսի մօտ, բուռն ալիք մը նաւակը շրջեց և ամենքը ծովը ինկան: Մօտակայ Օսմ. պահակ շոգենաւին նաւաստիք օգնութեան հասնելով, հայրն ու մայրն ազատեցին, ապա տեղեկանալով որ երկու հոգի եւս կային, նաւակը շրջեցին և ուրախութեամբ գտան քաջասիրտ աղախինը՝ որ մանուկը գրկած նաւակին տախտակներուն փաթթուած կեցած էր և փութացին երկուքն ալ ազատել:

—

Մէսաժըրիի Պրէնի գործակատար, Գ. Բօթրէ որ յիշեալ ընկերութեան մայրաքաղաքիս վարչութեան մէջ ալ բաւական ժամանակ պաշտօն վարած էր, յանկարծամահ եղեր է:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Այս օրուան)

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Մարսիլիա, 14 յուլիս

32 հոգի մեռան քօլերայէն երէկ իրիկունէ ի վեր:

Թուլոն, 14 յուլիս

11 հոգի մեռան քօլերայէն երէկ իրիկունէ ի վեր:

Սօֆիա, 14 յուլիս

Նոր նախարարութիւնն հետեւեալ կերպիւ կազմուած է:

Գ. Քարավէլօֆ, նախագահապետ, ելմտական նախարար, և վարիչ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան՝ որ ի մօտոյ պիտի ջնջուի:

Գ. Զանօֆ, արտաքին գործոց նախարար
« Սլավէյքօֆ, ներքին գործ. »
« Ռատօսլավօֆ, դատական »
« Քարավէլօֆ, կրթական »

Գ. Սթամպուլօֆ Երեսփոխանական ժողովոյ նախագահ ընտրուեցաւ, Գ. Քարավէլօֆի տեղ:

Մարսիլիա, 14 յուլիս

Առաւօտէն ի վեր 29 հոգի մեռան քօլերայէն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 3 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (պահքայի) ...	110 1/2
3 » » (վճռւկնի) ...	110 1/8
3 » Բարիզի » (պահքայի) ...	22 85
3 » » » (վճռւկնի) ...	22 92 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ ... ղհկն.	8 19 1/2
Պօրսային գոցուելէն վերջը ... »	8 19
Երէկ Բերայի մէջ ... »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ ... »	8 19
Բարձրագոյն գին ... »	8 19
Նուազագոյն ... »	8 19
Կէս օրին ... »	8 19
փոխառութիւն 1863 ... Ֆր.	54
» 1865 ... »	49
» 1869 ... »	43 50
» 1873 ... »	39
Պօն տիւ Թրէզօր ... Անգլ. Լր.	16 25
Րումէլիի երկաթուղի ... Ֆր.	43
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ ... »	368
Բաժնեթուղթ Լաւրիօմի ... »	82

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ ... Անգլ. Լր.	3 22
Քրէտի Ժէնէրալ (Գ. Կ.) Օսմ. Լր.	6 36
Պանք տը Գօնս ... «	5 20
Սօս. Շանժ է վալէօր ... Օսմ. Լր.	3 25
Թրամուէյ ... » »	292 1/2
Խնիֆիէ Եգիպտական ...	64 25
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ...	64 30
Գիշերը գործ չեղաւ ...	— —
Այս առտու բացուեցաւ ...	64 30
Կէս օրին նոյն գին ...	64 30

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի ... ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց ... »	87 26
Անգլիական ոսկի ... »	110 4
Քրիմէց ... »	51 12
Բօլ Իմփէրիալ ... »	90 5
Իւսպիլի թղթադրամ ... »	9 01
» արծաթ ... »	89 30
Ֆիօրին ... »	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.) ... »	108 9
Հինգնոց ... »	102 10
Մէթալիք ... »	98
Պզլիճ ... »	780
Թղթադրամ ... »	2600
Վեցնոց ... »	103 5

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 14 Յուլիս ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ ...	100 1/2
Օսմ. » բացուեցաւ ...	—
» » գոցուեցաւ ...	7 5/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865 ...	10 1/8
» » 1869 ...	8 7/8
» » 1871 ...	66
» » 1872 ...	15
» » 1873 ...	7 3/4
Փոխառութիւն ... 1877 ...	78 1/4
Պանք Օթօման ...	13 1/2
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.) ...	90 1/8
Եգիպտական միացեալ (Խնիֆիէ) ...	59
» առանձն. (բրիվիլէժիէ) ...	82 7/8
Տայրա Սանիէ ...	58 3/8
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ) ...	83 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	100
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ ...	

Վիէննա, 14 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ ...	122
Օսմանեան երկաթուղի ...	20 30

ԳԻՒՂԱԴՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. — Ջերմապէս կը յանձնարարուի ամեն անոնց որք գիւղադնացութեան կ'երթան, Պրանտ քիմիագէտին Զուիցերիական դեղահատներէն տուփ մը ունենալ քովերնին, ուրպէս զի եթէ մարմնոյն մէջ խանգարում մը տեղի ունենայ, օրինակի համար փորհարութիւն, արեան առատութիւն, աղեաց և փայծաղի հիւանդութիւն, եայլն, դարմանեն զայն: Տուփը 6 ու կէս ղրուշ է դեղավաճառաց քով: Ուշադրութիւն ընելու է խարդախեալը չառնել: ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Թուրքիոյ բոլոր քաղաքաց համար, Կ. Պոլիս, Կալաթա, Եուսուֆ Իզզէտտին խան, Գ. Ժ. Հ. Ռիեքենհօֆի վաճառատունը: Կը գտնուի նաեւ գլխաւոր դեղավաճառաց խանութները:

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԿԱՊԻԿՆԵՐՈՒ ԽԵԼՔԸ

Բնական պատմութեան մէջ մարդու ամենէն մօտ գտնուած կենդանին է կապիկը: Իւր մարմնոյն ձևերը զայս կը հաստատեն, ինչպէս նաեւ իւր շարժմանց ու զանազան գործառնութեանց ուշիմ դիտողութեան հետեւանքն եւս այս է:

Ամէն անոնք որ չեն ուզեր կապիկէն սերած ըլլալ, ինչպէս ամէն անոնք որ ցեղական ազնուականութեան նուազ ուշադիր՝ աւելի հասկանալի կը համարին մեզ համար կապկական նախահօրը մեր կեանքը պարտիլ՝ հաւասարապէս հետաքրքիր են գիտնալու համար, թէ մինչև ո՞ւր կը հասնի կապկաց մտաւորական կարողութիւնը: Գ. Ժ. Ֆիշըր չէ թէ միայն այս հետաքրքրութիւնը մեզմէ աւելի ունի, այլ նաև իւր ժամանակն ու դրամն չխնայեր կենդանաբանութիւնն փորձառական եղանակաւ ուսանելու, և ստուգիւ խօսելով՝ ոչ իւր դրամն ի զուր վատնուած է և ոչ իւր ժամանակը, քանի որ կրնայ յուսալ թէ գուցէ իւր և մեր նախնեաց հետ զբաղած ըլլայ, և քանի որ մեծն Տարվինն իսկ յաճախ նմա դիմած է շատ մը խնդրոց վրայ իւր կարծիքն առնելու համար, և մանաւորապէս կապկաց մասին:

Ուրեմն խօսինք Գ. Ֆիշըրի աշխատութեանց վրայ, ի սկզբանէ ծանուցանելով թէ՝ Գ. Ֆիշըր միայն փորձեր ըրած է, այդ փորձերն ճշդիւ նկարագրած և կատարելապէս զգուշացած է մարդու կամ կենդանեաց ծագման մասին և ոչ մի հետեւութիւն հանելու: Ինքը միշտ կարծիք չյայտնել և շատ լաւ կընէ, ինչու որ եթէ երբէք ընդունուին և կամ ջրուին մարդոց սերնդեան մասին մինչև ցարդ ենթադրութիւնք՝ այս ոչ մեծ հեղինակներու և գիտուններու կարծիքներուն պիտի կատարուի, ոչ ալ պարզ ժողովրդեան հասկնալի և կամ անախորժ բացատրութեանց գտած ընդունելութեամբ. այլ պարզապէս բնութեան մէջ գտնուած կենդանեաց տեսակներն քննելով, սոցա սովորութիւնքը ու բնագդումները լաւ ուսանելով, ցարդ անծանօթներն գտնելով և ամբողջացնելով այն անթիւ և անհամար կենդանեաց շարքը, որոյ մէկ ծայրը ջնջին որդերն են միւսը մարդը: Ո՛ գիտէ, գուցէ այս հետազօտութեանց միջոցին գտնուի մարդու և կապիկի մէջտեղը կենդանի մը, թէպէտև մեր մէջ ցարդ տեսնուած կը թուի այս տեսակը . . . բայց նիւթէն կը շեղինք:

Դանք մեր կապիկներուն: Գ. Ֆիշըր, իրաւամբ կ'ըսէ թէ, թէ՛ կապիկներու և թէ՛ ուրիշ կենդանեաց խելքը գտնելու համար պէտք է ասոնց անկիւններն առնել. Նա երբէք չէ գնած կրթեալ կապիկներ, և երբէք խստութեամբ չէ վարուած իրեններուն հետ, ինչպէս կ'ընեն ամէն անոնք՝ որ կենդանեաց մասնաւոր վարժութիւններ կը սորվեցնեն, ինչու որ կենդանւոյն հետ իւր յարաբերութիւնքը բարեկամական ըլլալով, նորա վախ և կամ բարկութիւն ազդելէ հեռի կ'ըլլայ, ու նոցա կողմանէ բարեկամական և յարգանաց ցոյց միայն կը գտնէ: «Կապիկը, կ'ըսէ, միշտ մարդու քով իւր ստորնութիւնը կը ճանչնայ և զայն կը յարգէ, բայց առանց վախի»:

Արդէն կենդանին վախցնելը անոր միտքը բթացնելու արդիւնքն ունի: Բէռթի կը յիշէ ձիերու տեսակներէ քաղուած օրինակներ այս մասին: Ի՞նչ մեծ տարբերութիւն կայ բեռան սայլեր քաշող ձիուն և արաբական նժոյգին միջև. առաջինը որքան դանդաղ, բթամիտ, մեքենայնման է, նոյնչափ արթուն, խելացի և հլու է երկրորդը: Ինչո՞ւ համար. որովհետև արաբական ձին իւր տիրոջ կողմանէ կը խնամուի աւելի իբր սան բարեկամ քան իբր գերի. նա տիրոջը վրանին մի մասն է, տղայոց հետ կը խաղայ, և կոշտ հարուածներու տեղ անոնց գգուանքը կ'ընդունի: Եւ ի՛նչ տարբերութիւն այդ տեսակ ձիու մը ու իշոյ միջև. իշոյ մտաւորական բարգաւաճումը զուրկ է ամէն խնամէ, և այս է պատճառ իշուն մտաւորական ստորնութեան: Կը պահանջենք որ էշը լաւ բեռ կրէ, կռծը աղէկ մը ունենայ, խոցը գէր ըլլայ, և ասոր կը գոհանանք: Աւելի մեղմ ու խոհուն եղանակաւ վարուինք և պիտի տեսնենք թէ էշերն կարծուածին չափ էշ չեն:

Իսկ կապիկներն զարմանալի բնութիւն մ'ունին. իրենց անտառներէն երբ սոքա կորսացուին և չարչարանօք կը բերուին վանդակներու մէջ բանտարկուելու՝ հոն չեն կորսնցներ իրենց առոյգ ու ջղոտ բնութեան հակառակ, այն խելքն ու զուարթ բնաւորութիւնն որ ունէին ազատութեան մէջ: Արդեօք ի՛նչ յառաջադիմութիւն պիտի ընէին, մտաւորականի մէջ, եթէ մարդն դարերէ ի վեր անոնց խելքը մշակէր:

1872ին Գ. Ֆիշըր, կընդունի արու և դեռահաս կապիկ մը Ռէգուս տեսակէն և գլխաւորաբար սորա վրայ եղած փորձերն են որ պիտի նկարագրենք ի ստորև:

Այս պարոնը իրեն յատուկ վանդակ մը ունէր որ Բէրայի ասանց ամանց սենեակներուն չափ ընդարձակ էր, ունենալով 4-5 մեդր տարածութիւն: Նա բաւական հանգիստ կը թուէր իւր բնակարանին մէջ. սակայն Գ. Ֆիշըր, տեսնելով նորա հեզ բնաւորութիւնը՝ մի քանի օր վերջ արձակեց և դիտեց որ փոխանակ տան մէջ կարասիքներ աւերելու ու վրայ ընելու՝ գնաց, ցատկեց պատուհանին մէջ նստաւ և սկսաւ փողոցին անց ու դարձը դիտել: Այս ուշիմ և խելօք արարքը ազատութեան ժամերը երկարելու պատճառ եղան և թէպէտ զինքը [illegible] սեղաններուն ամանց անհամար հասուցումներ կընէր, սակայն նուազ առ նուազ իւր բարքը կը բարւոքէր և կերեւի թէ ըստ Գ. Ֆիշըրի սա ունեցաւ այնքան կրթութիւն և մտաւորական զարգացում որքան վայրենութենէ եկած կապիկ մը կրնար ստանալ:

Գ. Ֆիշըր, կ'ըսէ թէ, շունէ մ'աւելի տիրասէր էր այս կապիկը և միշտ կը յարգէր ու կը սիրէր իւր տէրը, անոր հետ տարբեր եղանակաւ վարուելով և ճանաչելով թէ տանը մէջ ո՛վ է տէրը և ո՛վ է ծառան: Նա վառօդի գաղափարը լիմին ունէր. փոքր սարճանակ մը որ բաւական աղմուկ կընէր պայթմամբը և որոյ հետ անգիտաբար կապիկը խաղացած էր շատ անգամներ: Օր մը երբ իւր ներկայութեան տէրը պայթեցուց՝ այնքան սարսափ ազդեց խեղճին որ սուր ճիչ մը արձակելով գնաց փախաւ, պահուըտեցաւ և անկէ վերջ չէ թէ միայն սարսափելի գործիքին չէր մօտենար, այլ նաև եթէ տէրը ուշադրութեամբ կամ անուշադրութեամբ ձեռքը վրան դնէր՝ նա կը փախչէր և կը պահուըտէր: Ասոր նման մի քանի փորձեր ապացոյց են թէ կապիկները [illegible]:

Այս փորձերը շարունակելով յայտնի եղաւ նաև թէ, կապիկներու սարսափ ազդող իրերը, չէ թէ լոկ իրենց ներկայութեամբը այլ նաև սոցա պատկերներուն ներկայութեամբն իսկ կը ներգործեն, ըսել է թէ կապիկները պատկերներն կը ճանչնան: Աւետիս գծագրիչներուն և պատկերհաններուն:

Արդէն գիտենք շատերնիս թէ կապիկները գրքերը թղթատելու հաճոյքն ունին: Տուէք կապիկի մը ձեռք գիրք մը կամ տետրակ մը, ծայրէ ի ծայր նա կը թղթատէ կարդացողի մը պէս. Գ. Ֆիշըր օր մը զինավաճառին քաթալօկը կընդունի, որոյ մէջ շատ մը զէնքերու պատկերներն կային: Կուտայ իւր կապիկին որ կսկսի թղթատել ինչպէս սովոր է: Արդ, երբ կը հասնի ռէվօլվէրի պատկերի մը, անմիջապէս վար կը նետէ տետրը սարսափով, սուր ճիչ կարձակէ և կերթայ պահուըտելու իւր խուցին յարկերուն ներքեւ:

Այս վերջին դէպքը կապկական սրամտութեան այլ կենդանեաց սրամտութեան վրայ մեծ առաւելութեան ապացոյց է: Շուներուն երբ ուրիշ պատկերներ ցոյց տանք անտարբեր են բոլորովին, շատ շատ կը հոտոտեն և կը քաշուին:

Նոյնպէս հայելւոյ մ'առջեւ, շատ քիչ շուներ կան որ իրենց նմանը տեսնելով զգացում յայտնեն, մինչդեռ կապիկները միշտ կ'զգածուին հայելւոյ առջեւ: Զարմանալին սա է որ եթէ կապիկ մը ներկայացնենք ուրիշ կապիկ մը պատկերը և կամ հայելւոյ մը առջեւ դնենք զայն՝ իւր նմանը տեսնելով իրենց կռնակը կը դարձնեն:

Օր մը Գ. Ֆիշըր, մի քանի կապկաց պատկերներ ձեռք կ'անցունէ, որոնք պատկերազարդ թերթի մը համար պատրաստուած էին: Փորձի համար իւր կապիկներէն ամեն մէկուն ձեռքը կուտայ նորա տեսակին պատկերը: Վերոյիշեալ Ռէգուսը երբ տեսաւ իւր նմանը նախ սկսաւ ծիծաղիլ, ապա խնդաց և ուրախութեան աղաղակներ արձակելով . . . կռնակը դարձուց: Հաւանականաբար կը սպասէր որ գծագրեալ կապիկը կռնակը քերէ:

Արդարև, ըստ Գ. Ֆիշըրի, որ իւր այս դիտողութիւնը Տարվինի եւս հաղորդած էր, կապիկներու մէջ քաղաքավարական մեծ յարգանաց և մտերմութեան նշան է իրարու կռնակնին դարձնել: Ինչու որ, կ'ըսէ, անգամ մը որ այս (ըստ մեզ խիստ անքաղաքավար) դիրքն առնեն՝ կ'սպասեն քերուելու, ինչպէս մենք երբ ճամբան բարեկամի մը հանդիպինք՝ ձեռքերնիս կ'երկնցունենք սպասելով որ նա ալ նոյնը ընէ ձեռք սեղմելու համար: «Սրբանի և շրջակայից քերուելու և մաքրելու գործողութիւնը, կ'ըսէ հեղինակը, միմիայն բարեկամ, համախոհ և մտերմական յարաբերութիւնք ունեցող կապիկներու միջև կը կատարուի»:

Տարվին չէ թէ ընդունած էր այս բացատրութիւնը, այլ նաև ինքն ալ ըսած է թէ «հին բարեկամաց ի նշան բարևի կռնակն ներկայացնելու կապկական սովորութիւնը, որ մեզ այնքան արտառոց կը թուի, վայրենիներու ոմանց արարողութիւններէն շատ չտարբերիր, որոնք փորով կը բարևեն զիրար և կամ քիթ քիթի շփելով:»

Գ. Ֆիշըր անգամ մը իւր կապիկը հայելւոյ առջև բերած էր, և կը դիտէր որ խեղճը ի զուր կռնակը հայելիին կը դարձնէր առանց քերուելու և բարկանալով իւր եհայելաբնակ բարեկամին որ անքաղաքավարօրէն բարեւ չէր առներ, ձեռքը կը ջանար զայն բռնել հայելին քակելով: Այս միջոցին տէրը ուժով մը կսմթեց կապիկին կռնակը: Սա բարկութենէն կարմրեցաւ, ոչ տիրոջը դէմ, այլ իւր պատկերին դէմ: Երեսը զօրեղ կարմրագոյն էր, ականջները ցցուած և իրարմէ հեռու բռնուած, ծնօտները ցնցման մէջ եայլն: Այս բարկութեան նշանն էր:

Կապիկները կարող են մարդու դէմքին վրայէն հասկնալ նորա զգացումները, և այս բարձրագոյն կարողութիւնը կենդանեաց մէջ կապիկէն զատ շուները միայն ունին: Զուարթադէմ և տխրադէմ ըլլալ կապիկին համար զգալի է և Գ. Ֆիշըրի կապիկը անոր հետ կը խաղայ, կը կատակէ եղեր երբ զինքն ուրախ տեսնէ և ընդհակառակն հեռու կը փախչի ու աչքին չերևար եղեր եթէ խոժոռ տեսած է նորա դէմքը: Գ. Ֆիշըրի եզրակացութիւնն է թէ կապիկները մարդու դէմաց վրայ աւելի լաւ կը կարդան քան շուները: —

Սակայն չմոռնանք ըսելու թէ այս եզրակացութիւնը ամէն կապիկներու համար չէ, այլ մի քանի բարձրագոյն տեսակներու կը վերաբերի:

Ներողութիւն կը խնդրեմ մեր ընթերցողներէն՝ Գ. Ֆիշըրի մի քանի անպատեհ խօսքերը ճշդիւ թարգմանելով՝ ի մասին նմանելու յատկութեան որ կապիկներու կը վերաբերի ընդհանրապէս:

«Հօս, կ'ըսէ, պարտիմ բացատրել կէտ մը որ ընդհանրապէս չափազանցութեան տարուած է և որ աղբիւր է խել մը անիմաստ պատմութեանց. այս է անասնական նմանութեան ենթադրութիւնը:

«Հակառակ բոլոր ժխտական դիտողութեանց, որ տգիտութենէ և փառասիրութենէ սերած են՝ մարդն ու կապիկը թէ բարոյապէս և թէ ֆիզիքապէս այնքան ազգականութիւն ունին իրենց մէջ որ ինքնաբերաբար շարժումներնին գրեթէ համանման կամ առ նուազն մերձաւոր են: Եթէ կապիկը մարդու պէս կը քերուի, կուտէ և կը խմէ՝ նմանելու յատկութեամբը չէ այլ մարմնապէս, և մտաւորապէս անոր և մարդոյ կազմութեան նմանութեամբ է: Պատմուած է թէ այս ինչ կամ այն ինչ կապիկը իւր տիրոջը ըրածներուն ճիշդ նմանը կը կատարէր. այս կաղապարին վրայ շինուած բոլոր պատմութիւնք սուտակաց կարգը դասելու է:»

Այս բացատրութիւնը որոնց համար որ համոզիչ է՝ անոնց միայն կուղղենք:

Կապիկները իրարու հետ կը խօսին: Եւ այս խօսակցութիւնը կը հասկցուի միեւնոյն տեսակին անհատներու կողմանէ: Այն տեսակները որ իրարմէ կը տարբերին և իրարմէ հեռու երկիրներու մէջ են ամենևին չեն կրնար խօսակցիլ. սակայն քիչ քիչ կը վարժուին երբ բաւական ատեն միասին ապրին:

Այսու ամենայնիւ պէտք չէ կարծել թէ բարձր փիլիսոփայութեան վրայ և կամ դեսպանախորհուրդներ ու քաղաքականութիւն են իրենց խօսակցութեան նիւթն, որոնք մեզ համար անգամ արգիլեալ բաներ են: Կապիկներու գաղափարաց ասպարէզը խիստ սահմանափակ է և հետեւաբար անոնց կարծիք յայտնելու համար բառերու պիտոյքը մեծ չէ մեզ հետ բաղդատմամբ. կապկախօսական բառգիրքը և քերականութիւն հազիւ թէ . . . լրագրի յօդուածի մը չափ ընդարձակութիւն կրնան ունենալ: Արդէն նախնական մարդոց խօսակցութիւնը ալ մարդանման կենդանեաց խօսակցութենէն մեծ տարբերութիւն չունի և հաւանականօրէն միայն մի քանի ձայնաւոր վանկերէ կը բաղկանայ, տղայութեան առաջին ամիսներու ատեն ալ նոյնպէս է, ամեն մարդ խօսակցութիւն սկսած է, բաբա, մամա, [illegible] (ասսերէն) բառերով:

Բարկութիւն, գոհութիւն, ծիծաղ և խնդալ, ունին կապիկները և այս զգացումները որ նոցա արտաքին ձեւերովը կարտայայտուին՝ մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Գ. Ֆիշըր: Ես զանց կառնեմ հոս զանոնք նկարագրելէ, որովհետև թէ աննկարագրելի բաներ կան և թէ շատ ձեւերնին կը նմանին մերիններուն:

Գ. Ֆիշըրի կապիկը, ուրիշ մեծ երկու կապկաց հետ իւր սեղանին վրայ կը ճաշէ եղեր ամեն օր, ամեն տեսակ կերակուր ախորժանօք ճաշակելով: Գլխաւորապէս խորոված հաւ կամ ոչխար սիրելի էր նմա ինչպէս նաև մեզ: Հում խաշած կամ եփած հաւկիթներ եւս այնքան փափաքելի էին նմա որ հիւանդանալու չափ կը ճաշակէր, անգամ մը դրացւոյ մը պահած, ընտիր տեսակէն 150 հատ հաւկիթը գողցեր է: Ամեն տեսակ հունտեր և պտուղներ սիրելի էին սակայն ինչպէս մենք, կապիկն ալ նոյն կերակուրը ամեն ճաշի ուտել չախորժիր և կը սիրէ փոփոխել:

Բանջարեղէններու մէջ կապիկին ամենէն հաճելին էր ծներեկը (*) ([illegible]):

Բայց բան մը կայ որ ամենքնիս ալ մեծաւ հրճուանօք պիտի դիտենք, այն է կապիկին գինովութիւնը: Գ. Ֆիշըրի կապիկը գինին շատ կը սիրէր (ինչպէս մարդիկ) և ամեն օր իրեն գինիին կը պահանջէր ճաշի ատեն, մանաւանդ ձերմակ գինին: Կապիկին գինւոյ ընտրութիւնը լաւ կամ յոռի ըլլալուն նկատողութիւնը կը թողում ուրիշ բարեկամի մը որ գինւոյ վրայ ճառելու մասնագիտութիւնն ունի: Իսկ կապիկին գինովութիւնը որուն ծիծաղելի ըլլալը ըսի, մարդոց գինովութենէն մեծ տարբերութիւն չունի: Քանի՛ քանի՛ անգամներ չխռով գինի գողցած էր Գ. Ռէգուսը և ամբողջովին խմելով պառկած կը մնար խելացնոր: Կ'ուրախանար այն ատեն, գլորելով կը քալէր, մօտեցողին դէմ կը զայրանար և կը դիմադրէր զինքը իւր վանդակին մէջ փոխադրելու դէմ: Յետոյ հոն խոր քունով կը ննջէր և յաջորդ օրը բթամիտ ու ախորժակէ զուրկ կը մնար: Այս վիճակ ճիշդ նման է մեր գինովութեան վիճակին:

Բայց ա՛լ չեմ շարունակեր, որովհետև կը վախնամ որ մեր և կապիկին այլ մոլութեանց մէջ եւս ա՛յնքան նոյնութիւն գտնենք որ մենք ալ համոզուինք թէ կապիկ ու մարդ ազգականութիւն ունին:

Յ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

(*) Կ'ենթադրեմ որ ծներեկ սիրողները չեն զայրանար այս զուգադիպութեան համար: Գուցէ ճաշակի նըրբութիւն կ'ապացուցանէ այս:

ժամանակ, դժնդակ կլիմայի մը տակ, խեղճ ծերունի մը [illegible] ամայի ուղիներէն միոյն եզրը պառկած, [illegible] առջեւ, հազիւ իւր մերկութիւնը ծածկող ցնցոտի մը վրան ունենալով:

[illegible] էր, և իւր նստած միջոցին ձիւնը հալելով զիս կամաց կամաց մինչեւ գետնին իջուցեր էր: Իսկ [illegible] մէջ ծառայութ կարծած՝ զանգակատան գագաթին [illegible] էր: Առանց այլ եւս տարակուսելու՝ առի ատրճանակ-

նոյն մէջ կը մնէր քանի որ կ'ուտէր: Այսպիսի գեղեցիկ առիթ մը չէր կրնար փախցնել. իսկոյն [illegible] առի և ամենայն զօրութեամբ զայն հարուածել սկսայ: Այս անակնկալ ծեծը [illegible] և առաւել ա-

քան [illegible] և յունարէն մը, և քան Ֆրանսացի գեղեցկաձայն [illegible] [illegible]ներն ու ոստոստումները:

Որովհետեւ բաւական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մտայ, երկու

ճախ նշմարած էի [illegible] թիւն ընելու [illegible] կամ [illegible] ունենալ [illegible] Նշմարեցի [illegible] ժամանակ մնաց [illegible]

[illegible] որք անմիջապէս [illegible] կրնայ շինել, եթէ [illegible] յետոյ [illegible] ինչ ընդհանուր [illegible] յետոյ, անցնինք [illegible] Մադաւէնյոն:

(Շարունակելի)

Յուլիս 11 [illegible] դարձակ (Ռ. Դաստ). — Հայերէն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ
«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Զմիւռնիա, 30 յունիս 1884

«Տեղւոյս ազգային երկսեռ վարժարանաց տարեկան հարցաքննութիւնք սկսան ամսոյս 6ին և տեւեցին մինչեւ 26․ առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ 12 Հռիփսիմեան սանուհիք, իսկ կէս օրէն ետք, ժամը 3էն մինչեւ 6 Մեսրոպեան վարժարանի աշակերտք կը հարցաքննուէին։ Թէեւ Ուսումն. խորհուրդն՝ ըստ սովորութեան՝ յատուկ ծանուցագրերով հրաւէր կարդացած էր ծնողաց, ներկայ գտնուիլ դպրոցական հարցաքննութեանց, դժբախտաբար ասոնց կազմէն խիստ քիչեր պատուեցին այդ հրաւէրը, մանաւանդ Երիտասարդութիւնն, որ ստէպ առնել պզատոնական եռանդ մը ցոյց կուտայ և նախանձախնդիր կ'երեւի ազգային մանկանց կրթութեան և յառաջդիմութեան, իր բացակայութեամբ կը փայլէր։ Մինչդեռ դաս մը կրթասէր տիկնայք և օրիորդք գովելի փութաջանութեամբ՝ գրեթէ ամեն օր ներկայ կը գտնուէին աշակերտուհեաց հարցաքննութեան և իրենց ներկայութեամբ կը քաջալերէին սանուհիները։ Մասնաւոր շնորհակալութեան արժանի է Գեր. Ս. Աւագ. Հայրն, որ ամեն օր թէ՛ աշակերտաց և թէ՛ աշակերտուհեաց հարցաքննութեանց ներկայ գտնուելով խրախուսեց ուսանողները։

«Ետ աւարտման հարցաքննութեանց, ամսոյս 28ին Մեսրոպեան վարժարանի մէջ կատարուեցաւ Ս. Մեսրոպեանց տօնախմբութեան հանդէսն․ ղեկի պատարագէն, Գեր. Ս. Առաջնորդն քահանայից դասուն հետ երգեցիկ մանկանց ազգային երգերով եկաւ Մեսրոպեան վարժարանն, որու սրահին մէջ արդէն սակաւաթիւ հանդիսականներ կային։ Գոհաբանական աղօթք մը յետոյ բարձրագոյն կարգի աշակերտներէն Յովհաննէս էֆ. Փափազեան կարդաց մի ճառ՝ Ս. Մեսրոպեանց մեծագործութիւնքը գովաբանող․ ապա հետզհետէ մի քանի աշակերտք արտասանեցին պարագային յարմար գովերգ քերթուածներ, որոց կը յաջորդէին հանդիսականաց ծափահարութիւնք և աշակերտաց ազգային երգերը։ Հուսկ ապա Երկսեռ վարժարանաց Տեսուչ Մեծ. Մ. Մամուրեան էֆէնտի հակիրճ բանախօսութիւն մ'ընելով նախ շնորհակալութիւն յայտնեց այն ամեն անձանց, որք իրենց ներկայութեամբ պատուած էին դպրոցական հարցաքննութիւնները, և ապա յայտնեց որ թէեւ ամեն տարի սովորութիւն է յետ հարցաքննութեանց տարեկան շրջանի հանդէս կատարել, սակայն Ուսումն. խորհուրդն նկատելով որ արդէն գրեթէ ամիս մ'առաջ Հռիփսիմեան Նորակառոյց վարժարանի բացման հանդէսն կատարուեցաւ խիստ փառաւոր շքեղութեամբ, արժան դատեց այս տարի Ս. Մեսրոպեանց տօնախմբութեան պարզ հանդիսով շատանալ, յաջորդ տարուան թողլով աւելի շքեղ հանդէս կատարել, որու սակայն իբրեւ արտաքին փայլ աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայուի ժողովրդեան կողմէ, քան թէ հարցաքննութեանց որք վարժարանաց ներքին բարեկարգ վիճակին և ուսանողաց կրթութեան և յառաջդիմութեան ի մասնաւոր տեղեկանալու խիստ բաւական առիթ մը կը ներկայացնեն։

«Տեղւոյս ազգային երկսեռ վարժարանաց վրայ, շատեր կը գանգատին թէ մեր դպրոցներն չունին ժամանակի պէտքին և ոգւոյն համաձայն և միջավայրի հանգամանաց յարմար ծրագիր մը․ արդարութիւն չէ կարծենք այսպէս երկու անաչառ բառով վճռական ստարկութիւն մը նետել և անցնիլ։ Մեր դպրոցներու այժմեան ծրագիրը որ շուրջ չորս տարիէ ի վեր յօրինուած է և որուն ներկայ Ուսումն. խորհուրդը իր քառամեայ պաշտօնավարութեան միջոցին հետեւեցաւ, իր տեսակին մէջ կրնայ առաջին համարուիլ ոչ միայն վասն զի քան ամենայնի կը համապատասխանէ ժամանակի ոգւոյն և միջավայրի հանգամանաց, ինչպէս կը հաստատուի իր ընծայած արդիւնքներէն, այլ և մինչեւ իսկ կեդրոնի թաղային վարժարանաց հետեւելի օրինակ մը լինելու և արդիւնաւորապէս գործածուելու իրենց ծառայել, որք դժբաղդաբար զուրկ են օրինաւոր, միակերպ և դաշնացուցիչ ծրագրէ մը, ինչպէս կը գանգատուի տակաւ․ և ներկայ Ուսումն. խորհուրդ՝ շնորհիւ սոյն ծրագրի՝ իւր նախորդներէն աւելի դիւրին միամ և գործնական արդիւնք յառաջ բերելու առաւելութիւնն և փառքն կը վայելէ իրաւամբ։ Այսպէս երբ մեր դպրոցներն, որ միջնակարգ նախակրթարան մ'են, ունին իրենց յարմար ծրագիր մը և անով կը վարուին, ունին ազգային Երեսփոխանութեան մէջ տարեկան որոշ գումար մը, որով իրենց նիւթական պէտքերն կը հոգացուին, մեր տրամաբանելու կարողութեան վրայ սոսկալի գաղափար մը տուած կը լինինք, եթէ պահանջենք որ մեր տարեկան հազար ոսկիէն պակաս գումարով մը կառավարուող և 500էն աւելի աշակերտ պարունակող դպրոցներ ազգին ընծայեն այնպիսի գրագէտներ, ինչպէս ընծայած են, կ'ըսուի, մի քանի հազար ոսկի իր տրամադրութեան ներքեւ ունեցող փոքրաթիւ աշակերտներ պարունակող բարձրագոյն ուսումնարաններ։ Եթէ ունինք նաեւ ուրիշ աւելի պախարակելի թերութիւն մը, այն ալ մեր ստապարտութիւնն է, մեր ցուցամոլութիւնն է, և մեր հպարտութիւնն է, որով ծնողքն դպրոցն հայ դպրոցին քով համալսարան, և պարզ ուսուցիչն համալսարանական կը կարծենք, թղթակային լեզուագարութիւնը և համարձակախօսութիւնը՝ քաղաքակրթութեան պայման և երբ անհրաժեշտ հարկ կը նկատենք մեր ապրած քաղաքին համար, մերձակայ մէջ բարձրերը կը սուսանինք և մեր դպրոցական շրջանն աւարտելէ յետոյ բժիշկ, փաստաբան, վաճառական կրնալ լինել կ'երազենք՝ առանց քիչ մ'ալ վար նայելու։ Ահա այս է այն գաղափարն որ կը տիրէ յանկուածէ եթէ ոչ ընդհանուրին գէթ մասնաւորներու միտքին մէջ՝ ի մասին մեր ազգային դպրոցներուն և անոնց ընթացքին։»

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

Մեծաւ ուրախութեամբ կը փութամք ծանուցանել թէ Միացեալ ընկերութեանց Իւսկիւտարու օժանդակ պատ. Մասնաճիւղն ամբողջապէս յանձնած է մեզ այս անգամ անցեալ տարւոյ վերջերն Իւսկիւտարու մէջ յօգուտ ընկերութեան տեղի ունեցած Նուագահանդիսին ու վիճակահանութեան զուտ հասոյթն «5166» հինգ հազար հարիւր վաթսուն և վեց դահեկան արծաթ։

Այս առթիւ Տնօրէն ժողովս քաղցր պարտականութիւն կը համարի ներկայացնել իւր շնորհակալութիւն յայտնել հրապարակաւ յիշեալ Պատ. Մասնաճիւղի Մեծ. անդամոց, որք շուրջ երեք տարիներէ ի վեր կանխաւոր անընդհատ նիւթական ծառայութիւններ մատուցանել Հայոց Միաց. Ընկերութեանց։ Շնորհակալութիւն մանաւանդ միւս Թաղային մասնաճիւղերու Մեծ. անդամոց, որոց պաշտօնավարութիւնն օգտակար եղած է միշտ մեր գործին։ Հայոց Միաց. Ընկերութիւնք այս տեսակ անձնուէր գործիչներու աջակցութեամբ է որ անշուշտ պիտի յաջողին ի գլուխ հանել իրենց ստանձնած ձեռնարկն։

Ի Դիւանէ Հայոց Միաց. Ընկ. Տնօր. ժող.
Վ. Ատենադպիր Վ. Ատենապետ
Յակոբ Թուշեան Համբարձում Բօյաճեան

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ
ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարը իչուն ալընաճագ Մրնըր ըիրինճի պէհէր չարշէնպէհ վէ բազար կիւնլէրի մինագասա օլունաճաղընտան իսթէքլիլերին էյամ մէզքիւրէտէ խազինէի խասսայի շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։
2 Թէմմուզ 300 1—3

ԳՈՒԻՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ԲՕԼԻԷՆՕ

Ծովային ապահովագրութիւն։—Դիմել այս գործակատարին ընկերութեան Գ. Ֆ. Վ. Ռէյթմըլ, Եօրկիւմճի խան, Պահչէ-գաբու, Պոլիս. կամ Ղալաթիա, Ալէքսիանի խան, Թ. 15։

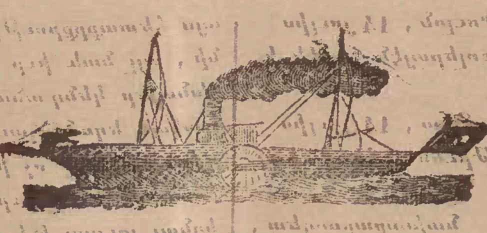

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1884 ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) Եւրոպական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 35	Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
12	Բ. Ք. Ա. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	32
12 50	Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
1 30	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք)	20
2 05	Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
2 45	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Քիրէճպուրնու Թարապիա Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքէն մեկնող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
4 15	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։ Այս շոգենաւը Բամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	32
6 15	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Ենիքէօյ Միրկէօն Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Արնաւուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ Իւսկիւտար	25
8 15	Ա. Ք. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրերը Իսթինիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մէզարպուրնուէն Պէյլիքտաշէ Թարապիա Պէյքօզ Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

10 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	21
11	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
11 35	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28
12 10	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	22
1	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
1 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	23
2 15	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	19
3	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	23
3 45	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	19
11 10	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	25

Ասիական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

10 45	Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ	22
11 30	Պէյքօզ Բաշապահճէ Ք. Բաշմահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
11 50	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	25
1	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	2
1 30	Պէյլիքտաշէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւի հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար)	17
2 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն)	33
3 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ	2
4 15	Պէյքօզ Բաշապահճէ Ք. Բաշմահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք։ Այս շոգենաւը Բամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	22
8 45	Պէյլիքտաշէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրերը Ք. Բաշմահալլէ)	21
10 25	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

1	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	34
1 30	Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Բաշապահճէ Պէյքօզ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	25
2 30	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
5 —	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Պէյքօզ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ Գավագներ	20
6 45	Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ	21
8 15	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու	28
9 45	Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
10 30	Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Թարապիա Քիրէճպուրնու Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	17
11 10	Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	20
11 30	Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ	25

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

10 30	Ուղղակի Պէպէք	22
12 30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	33
1	Ուղղակի Պէպէք	23
1 45	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	19
2 30	Ուղղակի Պէպէք	23
3 15	Ուղղակի Պէպէք	19
9 30	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար (Վոսփոր ելնող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
10 25	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	25
11 5	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
11 45	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	28
12 —	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ	25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

11 20	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյքօզ Ենիքէօյ	21
12 25	Ուղղակի Գանտիլլի	2
12 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Ենիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
1 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրէն)	33
2 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշապահճէ Պէյքօզ (ուրբաթ օրերը Ք. Բաշմահալլէ)	25
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի	
9 25	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավագներ գացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա [illegible] Բաշապահճէ Պէյքօզ Թարապիա Մէզարպուրնու Գավագներ	34
10 40	Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար (Գանտիլլի նաւամատոյցը Պէյքօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	33
11 10	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ք. Բաշմահալլէ Բաշապահճէն Պէյքօզ	23
11 40	Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ	21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3.45ին մեկնելով Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյլիքտաշէ և Մէզարպուրնու պիտի հանդիպի և անկէ ժամը 5.30ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

Ամեն ուրբաթ երեկոյ ժամը 11.15ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մէզարպուրնու Պէյլիքտաշէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ և Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Բամազանի ամիսը այս երթեւեկը տեղի չպիտի ունենայ։

ԽԻՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԽԻՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԽԻՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիկ.	11 25	7 15
11 45	7 15	12 — Գզկնճ.	8 15
12 30	8 10 Պէշիկ.	12 45	9 — Պէշիկ.
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիկ.
2 —	10 — Պէշիկ.	2 20	10 25 Գզկնճ.
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիկ.	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիկ.	11 45 Գզկնճ.*	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիկ.	12 5 Գզկնճ.*

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթեւեկեն։)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԽԻՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԽԻՍԿԻՒՏԱՐ	
11 15	— —	11 10	— —
12 —	7 15	11 55	7 15
12 45	8 10 Պէշիկ.	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիկ.
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիկ.
3 45 Պէշիկ.	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիկ.	11 5
5 10 Պէշիկ.	11 25 Պէշիկ.	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիկ.	— —	6 15 Պէշիկ.	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Հարէմէն Սալաճագ
10 45 Հարէմէն —
1 45 Կամուրջէն Հարէմ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45 Կամուրջէն Հարէմ
10 30 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԽԻՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ
ԿՈՌԱԲՈՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
4 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ
10 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

20 ՖՐՆՔ. 95 ՂՇ. ԺԱՄԱԳՈՐԾ 95 ՂՇ. 20 ՖՐՆՔ.
Գ. Է. ՍԷԼՎԱՃԵԱՆ
ՄԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱՅԻ ԳԴՈՒԽ ԹԻՒ 244

Իւր արհեստական փորձառութիւնը ընդհանուր Արգոյ Հասարակութեան պատիւ ունի ծանուցանել թէ այս անգամ Բարիզու ամենէն նշանաւոր գործարաններէն միոյն մէջ պատրաստել տուած է Նշանակեալ գնով նմանը չարդ չտեսնուած կոթէն լարուող և խիստ ձեւաւոր ժամացոյցներ որոց 20 տարի կանոնաւոր բանիլն կերաշխաւորէ, եթէ տարին անգամ մը միայն իւղոտուին։

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով և ճշդութեամբ կը կատարուին։

Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ
ԱԿՌԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
Թիւ 1, Պահճէ-գաբու, Կոստանդնուպոլիս

Դարուս ամենամեծ գիւտերէն մէկն է անտարակոյս ելեկտրական զօրութեան կիրառութիւնն յօգուտ մարդկային պիտոյից։ Ասոնց մէջ թերեւս կարեւորագոյն է այն արդիւնքն զոր կը մատուցանէ նա գործնական բժշկութեան, յորում մի է նաեւ ատամնաբուժութեան տուած նոր և հրաշալի օժանդակութիւնն։ Այս է ելեկտրական աքցանն, ճարտարարուեստ հնարք որով կ'անհետանան ամէն խոշ և խուլթ, ցաւ կամ տագնապ որք ակռայ հանելու գործողութիւնն այնքան դժուարամերձ կ'ընէին հասարակաց։ Այսուհետեւ շնորհիւ ելեկտրական գործւոյն, ակռայ հանելն գլխաւորապէս կ'ընծայուի փափկագոյն մարդոց իսկ, յորոց յական թօթափել անզգայաբար կ'ըլլեն ատամունք, առանց որ և է փոքրագոյն ցաւ մը պատճառելու։ Ելեկտրական ատամնահանութիւնն դեռ հազիւ երեւեալ յԱմերիկա, արդէն իսկ սահմանեալ է մարդկային ազգիս մեծ ծառայութիւն մատուցանելու, որոյ ի մանկութիւն կը հրաւիրէ Ս. Խաչատուրեան իւր բազմաթիւ յաճախորդքն, ինչպէս նաև զամէն տառապեալս ատամնախօթութեամբ։ Փորձը կրնայ նպաստել թէ այս նոր եղանակաւ կարելի է ոչ միայն առանց ցաւի հանել ակռայն, այլ որ ոչ նուազ պիտանացու է, ելեկտրական զօրութեան ազդեցութեամբ առանց ձեռնել կը բժշկէ մնացեալ ակռաներուն առողջական վիճակն։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ԴԵՂԱՐԱՆ
Գ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ
ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան և դեղագործութեան գրավելով հասարակութեան գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Ենի-Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին գլխացը 77 թիւ «Գ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու պատուական դեղերը, մեծ խնամով ընտրուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն ատեն գործածուած պատուական տեսակ գինի, ազնիւ ձկան իւղ, Նորվէկիոյ չօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Եկած դեղագիրք խիստ թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցել ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ
ՇԱՀԱՆԷ

Մաթպախը ամիրէ իչին ալընաճագ եաղ սէպպէսինին հօն փարարը գաւթիս իչրէ հաղիրանը բուլմինին ծթուզունճը ճումաա իրթէսի կիւնիւ վիրիլէճէկինտէն թալիպլէրի թարաֆընտան սաաթ եէտիտէն նիհայէթ սաաթ տօգուզ պուչուգա գատար խազինէի խասսայի շահանէյէ միւրաճաաթ օլունմալը, վէ միւրաճաաթ օլունմատըղը սուրէթտէ, եէվմ վէ վագթը մէզքիւր նիհայէթինտէ գարար, վէ անտէն սօնրա պիր շէյ տէնիլմէմէք, վէ տէնիլիրսէ հալէ գապուլ օլունմայաճաղը պիլինմէք իւզրէ, իլանը քէյֆիյէթ իլմթիւար գըլընըր։
25 Հազիրան 300 3—3

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ
ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարը իչուն ալընաճագ Ճէնօվա ըիրինճիսինին պէհէր դըյէլի ճէտիէլ պիր ղուրուշ եիկիրմի պէշ փարատէն թալիպլէրի իղէրինտէ օլուպ գարարը գաթիս թէմուզը բուլմինին ըիքինճի փազար իրթէսի կիւնի վիրիլէճէկինտէն թէլիպլէրի իմա իտէճէքլէրի եէվմի մէզքիւրտէ սաաթ եէտիտէն նիհայէթ տօգուզ պուչուգա գատար խազինէի խասսայի շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։
27 Հազիրան, 300 3—3

Ծանուցումն

Զայնքաղ չարականը Ս. Երուսաղէմի Աթոռոյ տպարանէն վերստին ի լոյս ընծայուած ըլլալով՝ իւրին վեց ճերմակ մէճիտի ամեն գրավաճառաց մօտ կը գտնուի։ —

Արտօնատէր, Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ